

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Pedagogická fakulta
Katedra hudební výchovy

KATEŘINA KOLLÁROVÁ
IV. ročník – prezenční studium

Obor: Učitelství pro 2. stupeň ZŠ, německý jazyk – hudební výchova

**ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLSTVÍ V PROMĚNÁCH
DESETILETÍ**
Diplomová práce

Vedoucí práce: MgA. Ladislav Pulchert, Ph.D.

OLOMOUC 2010

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Olomouc, 20. 6. 2010

.....
Kateřina Kollárová

Děkuji panu MgA. Ladislavu Pulchertovi, PhD., za odborné vedení diplomové práce a trpělivost, kterou se mnou měl v hodinách klavíru a improvizace.

Nesmím také zapomenout poděkovat paní učitelce Marii Šubové, která mě dlouhá léta vedla na Základní umělecké škole Žerotín a v nelehkých situacích dokázala pohladit po srdci.

Poděkování patří i respondentům, kteří se zúčastnili mého průzkumu.

Obsah

Úvod.....	- 6 -
A TEORETICKÁ ČÁST.....	- 8 -
1 Základní umělecká škola	- 8 -
1.1 Organizace základních uměleckých škol	- 9 -
1.1.1 Přípravné studium	- 9 -
1.1.2 I. Stupeň základního uměleckého vzdělávání.....	- 9 -
1.1.3 II. Stupeň základního uměleckého vzdělávání	- 9 -
1.1.4 Studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin	- 9 -
1.1.5 Studium pro dospělé	- 10 -
1.2 Cíle základních uměleckých škol.....	- 10 -
1.3 Klíčové kompetence.....	- 11 -
1.4 Obory základních uměleckých škol	- 12 -
1.4.1 Hudební obor	- 12 -
1.4.2 Výtvarný obor	- 14 -
1.4.3 Taneční obor	- 14 -
1.4.4 Literárně – dramatický obor	- 15 -
1.5 Přijímání žáků	- 16 -
1.6 Hodnocení žáka.....	- 16 -
2 Vývoj základního uměleckého školství.....	- 19 -
2.1 Od počátků hudby do roku 1920.....	- 19 -
2.2 Vzdělávání mezi rokem 1920 a 1930.....	- 23 -
2.3 Třicátá léta dvacátého století.....	- 23 -
2.4 Čtyřicátá léta dvacátého století	- 24 -

2.5	Hudební školy v padesátých letech dvacátého století.....	- 27 -
2.6	Šedesátá léta dvacátého století.....	- 28 -
2.7	Osmdesátá léta dvacátého století.....	- 29 -
2.8	Devadesátá léta dvacátého století.....	- 30 -
2.9	Současnost.....	- 30 -
B	PRAKTICKÁ ČÁST.....	- 32 -
3	Průzkum.....	- 32 -
3.1	Dotazníková metoda.....	- 33 -
3.1.1	Dotazník číslo 1.....	- 33 -
3.1.2	Dotazník číslo 2.....	- 42 -
3.1.3	Vyhodnocení dotazníků.....	- 50 -
	Závěr.....	- 52 -
	Použitá literatura.....	- 53 -
	Seznam příloh.....	- 56 -
	Resumé	
	Anotace	

Úvod

Základní umělecké vzdělávání patří k tradicím českého systému školství. Stejně jako se vyvíjely všechny sektory školství - mateřské, základní, střední, vysoké školy, tak muselo dojít i k proměnám v oblasti umělecké. Vyšší nároky znamenaly pro školy zdokonalování. Tím se také zvyšoval zájem o výuku na uměleckých školách a tak se musel navyšovat počet učitelů a v mnoha případech se hledaly nové budovy, když už současné prostory nedostačovaly.

Na počátku se vyučovalo hudbě soukromě, avšak tento styl vyučování se změnil a začaly vznikat první hudební školy, které se v průběhu celého dvacátého století neustále transformovaly. Vývoj byl přerušen první světovou válkou a poté i druhou, kdy byla většina škol uzavřena, učitelé byli nasazeni do nucených prací a budovy škol sloužily německé armádě. Po ukončení druhé světové války došlo k rozmachu hudebních škol a usilovalo se o propojení několika uměleckých oborů. Tento krok se podařil a v roce 1961 se začalo vyučovat na Lidových školách umění, jejichž působnost byla až do devadesátých let 20. století. Lidová škola umění sdružovala obor hudební, výtvarný, taneční a literárně dramatický. Všechna tato odvětví však najednou nemohla vzniknout, chyběli kvalifikovaní učitelé, prostory a také pomůcky. Jednotlivé obory lidové školy umění se tak začaly otvírat postupně, jak to situace umožnila. Zároveň se i vytvářely pobočky kmenových škol, tak bylo vzdělání umožněno i dětem mimo velká města. V devadesátých letech pak došlo k přeměně lidových škol umění na základní umělecké školy, které se i dnes neustále zdokonalují, jelikož je to i vyžadováno dnešní náročnou společností. Ačkoliv je dnešní doba plná televize, počítačových her, internetu, zájem o umělecké vzdělávání nadále přetrvává a školy se snaží nabízet i nové formy výuky a předměty, aby se více mohly přiblížit i dětem, které netíhnou například v hudbě ke klasické tvorbě.

Studium na základních uměleckých školách se dělí na několik stádií, na počátku je to přípravné studium, poté první stupeň trvajícím sedem let a druhý stupeň vzdělávání po dobu čtyř let. Mimo to je nabízeno i vyučování s vyšším počtem hodin pro mimořádně talentované žáky a studium pro dospělé.

Řada absolventů se věnuje i nadále umělecké tvorbě, někteří vzdělávání dále rozvíjí na konzervatořích, středních a vysokých uměleckých školách. Základní umělecké školy také dávají velký základ pro budoucí pedagogy. Velké množství se ale nadále hudbě nebo jinému odvětví umění věnují nadále, navštěvují různé spolky. Učitel považuje za úspěch, pokud jejich bývalí žáci hudbu, tanec, malování a divadlo neopustí a nadále se jim, i když v mnoha případech omezené míře, věnují.

Hlavním zdrojem informací byly almanachy několika uměleckých škol, ve kterých byla popisována historie vzdělávání. Dále jsem využila údajů ze školského zákona a rámcového vzdělávacího programu pro umělecké vzdělávání, který je v pilotní verzi a ve fázi testování. Dalšími zdroji poznatků byly i informace z důvěryhodných internetových zdrojů, jako je například Český statistický úřad, Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy.

A TEORETICKÁ ČÁST

1 Základní umělecká škola

ZUŠ je institucí, kterou zřizuje kraj a jejím základním cílem je vychovávat z dětí esteticky smýšlející osobnosti a prohloubit v nich zájem o umění a kulturu. Děti se mohou uplatnit v několika oborech, které základní umělecké školy umožňují, patří sem obor hudební, výtvarný, literárně – dramatický a taneční.

Z mnoha absolventů základních uměleckých škol se stávají pedagogové, kteří dále šíří krásu umění, nebo profesionálové, samotní umělci. Některým však hudba, tanec, divadlo a vztah k výtvarnictví zůstává pouze jako koníček. Umění na nás působí každodenně. Hudbu slyšíme téměř všude, v dopravních prostředcích městské hromadné dopravy, v práci a samozřejmě i doma.

Dle školského zákona o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání č. 561/2004 Sb. *„Základní umělecké vzdělávání poskytuje základy vzdělávání v jednotlivých uměleckých oborech. Základní umělecké vzdělávání se uskutečňuje v základní umělecké škole. Základní umělecká škola připravuje také pro vzdělávání ve středních školách uměleckého zaměření a v konzervatořích, popřípadě pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením.*¹

Pedagogický slovník, od autorů Průcha, Walterová, Mareš, definuje základní uměleckou školu jako: *„Školské zařízení, které poskytuje základy vzdělávání v hudebních, tanečních, výtvarných a literárně-dramatických oborech a připravuje pro studium v konzervatoři a ve středních školách uměleckého zaměření. Organizuje studium převážně*

¹ § 109, odst. 1 *Zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*, 2008, [online]. [cit. 2010-03-28]. Dostupný z <<http://www.msmt.cz/Files/Predpisy1/sb190-04.pdf>>

*pro žáky základní školy a středních škol; může též organizovat umělecké vzdělávání pro dospělé.*²

1.1 Organizace základních uměleckých škol

*„Základní umělecká škola organizuje přípravné studium, základní studium I. A II. Stupně, studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin a studium pro dospělé.“*³

1.1.1 Přípravné studium

V přípravném studiu se žák seznamuje se svou uměleckou činností. Učitel prověřuje předpoklady žáka a zároveň zájem o další umělecké vzdělávání. Děti se učí základním schopnostem a dovednostem, které jsou důležité pro další rozvoj.

1.1.2 I. Stupeň základního uměleckého vzdělávání

Tuto fázi tvoří sedm let, kdy se především rozvíjí individuální nadání žáků. Po absolvování prvního stupně jsou žáci připraveni pro další působení na středních školách (konzervatoř, střední pedagogická škola a jiné školy uměleckého charakteru). Jako výstup o dosažených znalostí, schopností a dovedností slouží absolventské koncerty, které jsou nejen na konci prvního stupně, ale i druhého.

1.1.3 II. Stupeň základního uměleckého vzdělávání

Po sedmiletém období prvního stupně základního uměleckého vzdělávání následují čtyři roky druhého cyklu. Zde si žáci utvrzují získané dovednosti a schopnosti z prvního stupně, které si nadále a neustále rozvíjí.

1.1.4 Studium s rozšířeným počtem vyučovacích hodin

² PRŮCHA, Jan, WALTEROVÁ, Eliška, MAREŠ, Jiří: *Pedagogický slovník*. Praha: Portál 2003. 322 s. ISBN 80-7178-772-8

³ § 109, odst. 2, *Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání*, 2008, [online]. [cit. 2010-03-28]. Dostupný z <<http://www.msmt.cz/Files/Predpisy1/sb190-04.pdf>>

Především je určeno pro žáky, kteří jsou výjimečně nadaní a umožňuje jim se svému oboru více a hlouběji zabývat. Samozřejmě jsou na takové žáky kladeny větší nároky než na běžně nadané. Očekává se od nich, že se budou po studiu základní umělecké školy aktivně podílet na umělecké činnosti a dále svůj talent a dovednosti rozvíjet na konzervatořích, středních pedagogických školách a jiných školách uměleckého zaměření, popřípadě i na vysokých školách.

1.1.5 Studium pro dospělé

Základní umělecké školy nabízí nejen studium pro děti a dospívající, ale zároveň i pro dospělé, umožňuje tak celoživotní vzdělávání.⁴

1.2 Cíle základních uměleckých škol

Dle III. Rámcového vzdělávacího programu pro umělecké vzdělávání je hned několik stanovených cílů:

- *„utvářet a rozvíjet klíčové kompetence žáků, kultivovat tím jejich osobnost pro strážce umělecké a motivovat je k celoživotnímu učení*
- *poskytnout žákům základy vzdělání ve zvoleném uměleckém oboru s ohledem na jejich potřeby a možnosti*
- *připravit žáky po odborné stránce pro vzdělání ve středních školách uměleckého nebo pedagogického zaměření a v konzervatořích, případně pro studium na vysokých školách s uměleckým nebo pedagogickým zaměřením*
- *motivovat žáky k učení a spolupráci vytvořením příznivého sociálního, emocionálního a pracovního klimatu⁵.“⁶*

⁴ III. Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání (pilotní verze). [online] Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze [cit. 2010-05-01]. Dostupný z <<http://www.vuppraha.cz/index.php?op=sections&sid=443>>.

⁵ Klima vytváří žáci třídy, skupiny žáků a jednotlivci, všichni vyučující ve třídě a učitelé jako jednotlivci. (OBST, Otto. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 129. ISBN 80-244-1360-4)

1.3 Klíčové kompetence

„Klíčové kompetence jsou definovány jako souhrn vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot důležitých pro osobní rozvoj a uplatnění každého člena společnosti.“⁷

Hlavní je, aby základní umělecké školy vybavily žáky klíčovými kompetencemi na takové úrovni, aby byly dle jejich možností a schopností dosažitelné. Cílem není konečné dosažení tohoto souboru vědomostí, dovedností, schopností, postojů a hodnot, ale permanentní směřování k nim. Pro všechny obory základních uměleckých škol jsou klíčové kompetence společně formulovány.⁸

Klíčové kompetence pro umělecké vzdělávání jsou tyto:

- Kompetence k umělecké komunikaci, kde *„žák disponuje vědomostmi a dovednostmi, které mu umožňují samostatně volit a užívat prostředky pro umělecké vyjádření“* a kde *„proniká do struktury a obsahu uměleckého díla a je schopen rozeznat jeho kvalitu“*
- Kompetence osobnostně sociální, zde *„žák disponuje pracovními návyky, které jsou utvářeny soustavnou uměleckou činností a které formulují jeho morálně volní vlastnosti a hodnotovou orientaci“* a kdy *„se účelně zapojuje do společných uměleckých aktivit a uvědomuje si svoji odpovědnost za společné dílo“*
- Kompetence kulturní, kdy žák *„je vnímavý k uměleckým a kulturním hodnotám a chápe je jako důležitou součást lidské existence“* a *„aktivně přispívá k vytváření i uchování uměleckých hodnot a k jejich předávání dalším generacím“⁹*

⁶ *III. Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání (pilotní verze)*. [online] Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze [cit. 2010-05-01]. Dostupný z <http://www.vuppraha.cz/index.php?op=sections&sid=443>

⁷ OBST, Otto. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 38. ISBN 80-244-1360-4

⁸ *III. Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání (pilotní verze)*. [online] Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze [cit. 2010-05-01]. Dostupný z <http://www.vuppraha.cz/index.php?op=sections&sid=443>

⁹ *tamtéž*

1.4 Obory základních uměleckých škol

Jak jsem se již zmínila, existují čtyři obory, které se vzájemně propojují. Například v tanci je nedílnou součástí hudba, jež tanečníci vnitřně prožívají a pomocí pohybů svého těla se ji snaží vyjádřit. Tomu tak může být i ve výtvarném oboru, kde rozličnou náladu hudby mohou žáci znázornit pomocí rozličných barevných tónů a křivek. V literárně – dramatickém oboru je pro změnu důležitou součástí pohyb související s taneční přípravou.

1.4.1 Hudební obor

Hudební obor je nejpůvodnějším odvětvím hudebních škol a tak i dnes je největší počet žáků právě v tomto oboru. Hlavním cílem hudebního oboru na základních uměleckých školách je *„poskytnout žákům, kteří projevíli potřebné předpoklady a zájem o studium hudby, základy odborného vzdělání a vychovat z nich zaujaté hudebníky, kteří se dovedou ve svém životě i v životě společnosti uplatnit ve zvoleném žánru jako amatéři nebo budoucí profesionálové. To znamená vychovat mladého člověka schopného vlastního instrumentálního nebo pěveckého projevu, s rozvinutou schopností proniknout do výrazu a struktury hudebního díla, s určitým měřítkem hodnot, s nímž k hudbě přistupuje, s vědomím, že i v umění jsou tyto hodnoty výsledkem cílevědomé a ukázněné práce.“*¹⁰

Cíle základního uměleckého vzdělávání se dosahuje v několika odborných předmětech, kde se žáci aktivně zapojují do výuky a rozvíjí se tak jejich schopnosti, dovednosti a poznatky. Přípravná hudební výchova zajišťuje ověřování a upevňování předpokladů pro zvolený hudební nástroj. Pokud si žák nezvolil svůj hlavní nástroj, pak je velmi důležitý učitel, který pomůže vybrat takový nástroj, který by dítěti nejvíce dle jeho schopností, dovedností a dispozic vyhovoval. V hlavním předmětu, což může být nástroj či zpěv, si nejprve žáci osvojují techniku hry či zpěvu a výrazové prostředky k vyjadřování hudebních myšlenek, dále pak k reprodukci skladeb, jak sólových, tak komorních a souborových, případně i improvizaci a vlastní tvorbě. Během několika let, jež žáci stráví na

¹⁰ *Učební osnovy pro základní umělecké školy hry na akordeon pro přípravné studium a pro I. a II. stupeň základního studia a pro rozšířené vyučování v základních uměleckých školách.* [online]. Praha: MŠMT, 2003, s.3. [cit. 2010-04-17]. Dostupný z <http://www.msmt.cz/Files/PDF/AKORDEON_osnovy_pro_ZUS_2003.pdf>.

základní umělecké školy, se seznámí s hodnotnou hudební literaturou ve svém oboru, učí se hrát nejen z paměti, ale také čtení z listu, kde si učitelé ověřují znalost not, dynamiky, rytmu. Nástrojové nebo pěvecké dovednosti uplatňují v jednoduchých improvizovaných doprovodech, které ponejvíce jsou za účelem doprovodu písní. Kromě individuální hry či zpěvu je samozřejmě důležitá souhra, která může mít podobu čtyřruční hry, hry v různých souborech, orchestru, komorní hry nebo sborového a komorního zpěvu. Rozvíjí a navazují na hlavní předmět, vychází z praktického uplatnění instrumentální nebo pěvecké výuky a jsou nedílnou součástí pro celkový hudební rozvoj žáka.¹¹

K prohlubování poznatků, kterých žáci dosahují v hlavním předmětu, a pro výuku dějin hudby je nedílnou součástí hudební nauka. Zde se jednotlivé vědomosti dále třídí a upevňují. Kromě ověřování si svých získaných vědomostí z hlavního nástroje a osvojování si dějin hudby má zajisté důležitou funkci i poslech hudby, kde žáci poznávají různé formy hudby, jako jsou opery, koncerty, fugy a další, ale mohou zároveň poznávat i rozlišovat jednotlivé hudební nástroje. Poslech hudby je velmi důležitý nejen proto, aby si žáci mohli představit, jaká byla hudba v jednotlivých obdobích, ale zároveň může sloužit jako inspirace pro jejich další hudební zájem.

Nadání k provozování hudby je složeno hned z několika složek, jednou složkou jsou přirozené fyzické dispozice, další schopnost číst noty z listu v reálném čase, hudební fantazie a představivost, paměť, zároveň i odvaha projevit hudební cítění. Požadavky na žáky, kterým hudba zůstane jako koníček a budou výkonnými amatéry, milovníky umění a spoluvůrci kulturního a veřejného života, by měly být stejné jako u těch, kteří budou získané dovednosti a znalosti využívat k profesionálnímu studiu. Avšak u těch, kteří se vydají na profesionální dráhu, se bude více vyžadovat zvládnutí nástrojové a pěvecké techniky, náročnějších skladeb, které by měly být co nejdokonaleji provedeny.¹²

¹¹ *Učební osnovy pro základní umělecké školy hry na akordeon pro přípravné studium a pro I. a II. stupeň základního studia a pro rozšířené vyučování v základních uměleckých školách.* [online]. Praha: MŠMT, 2003, s. 3. [cit. 2010-04-17]. Dostupný z <http://www.msmt.cz/Files/PDF/AKORDEON_osnovy_pro_ZUS_2003.pdf>.

¹² tamtéž

Absolventi hudebního oboru by měli získat takové výstupy v oblasti technického a hudebního rozvoje, aby dosáhli cíle umět samostatně hrát na hudební nástroj či zpívat, nastudovat další skladby, zároveň se i aktivně zapojovat v hudebních souborech, důležitá je i schopnost čtení notového zápisu z listu pro další studium nové hudební literatury. Měli by být také schopni jednoduché improvizace.¹³

1.4.2 Výtvarný obor

Výtvarný obor základních uměleckých škol je určen pro ty děti a dospívající, kteří mají zájem o výtvarné vzdělání. V základním studiu usiluje o to, aby žák dosáhl hlubšího náhledu na své okolí a na sebe samého a dokázal tento svět výtvarně znázornit. Rozšířené studium nabízí nadaným žákům další poznatky a dovednosti.¹⁴

Ve výuce výtvarné výchovy jsou důležité dva procesy. První je výtvarné cítění a myšlení žáka vytvářející základ výtvarné komunikace. *„Žák vnímá podněty, přemýšlí o nich, dává jim tvar a do svého projevu vkládá niternou výpověď.“*¹⁵ Výtvarné myšlení se modifikuje ve vztahu na kresbu, malbu, grafiku, plastiku, zároveň je i součástí různých způsobů vyjadřování a sebehodnocení. K výtvarnému myšlení se také pojí tvořivost, kdy je žák schopen různými způsoby řešit výtvarné otázky. U druhého procesu převládá výchovný aspekt, ve kterém jde o vcítění se, prožívání a uvažování. *„Rodící se poznání a citové i morální rozvíjení osobnosti dítěte je nejcennějším příspěvkem výtvarného oboru základní umělecké školy k všeobecnému vzdělání mladé generace.“*¹⁶

1.4.3 Taneční obor

¹³ *Učební osnovy pro základní umělecké školy hry na akordeon pro přípravné studium a pro I. a II. stupeň základního studia a pro rozšířené vyučování v základních uměleckých školách.* [online]. Praha: MŠMT, 2003, s. 3. [cit. 2010-04-17]. Dostupný z <http://www.msmt.cz/Files/PDF/AKORDEON_osnovy_pro_ZUS_2003.pdf>.

¹⁴ *Vzdělávací program výtvarného oboru základních uměleckých škol.* [online]. Praha: MŠMT, 2000, [cit. 2010-04-17]. Dostupný z <http://aplikace.msmt.cz/HTM/VP_VO_ZUS.htm>

¹⁵ tamtéž

¹⁶ tamtéž

Úkolem tanečního oboru základních uměleckých škol je rozvíjet taneční nadání u svých žáků. Taneční výchova rozvíjí duševní život dětí a zároveň působí na utváření vztahů k životu a jeho okolí. Každému žákovi nabízí dle jeho dovedností a nadání takové vzdělání, jež mu umožní se realizovat jako tanečník v různých souborech nebo i v povolání tanečnicka, pro které je důležitým předpokladem úspěšné zvládnutí základů tance a kultura pohybového projevu.¹⁷

*„Tanec je jako neverbální vyjadřovací prostředek projevem rozmanitých, mnohotvárných, bohatým a proměnlivým ve formě i obsahu. Současně však má přesný řád, jehož osvojení a respektování je podmínkou kultivovaného, harmonického a individuálního tanečního projevu.“*¹⁸ Základní škola tak rozvíjí správné držení těla, techniku pohybu a zároveň s tím rozvíjí u žáků citlivost, vnímavost, představivost, tvořivost a samozřejmě hudební a prostorové citění.

Přípravná taneční výchova má za hlavní úkol zkrášlovat přirozený dětský projev za pomoci pohybových her a cvičení, ve kterých se ověřují předpoklady žáků pro další stupně výuky. Taneční praxe pak zdokonaluje tančení projev žáků, podporuje tvořivé schopnosti a smysl pro pohybovou souhru mezi žáky. Během školního roku jsou hodnoceni učitelé, přičemž učitel zohledňuje aktivní a soustředěnou práci ve výuce. Velmi důležitá pro taneční výuku je korepetice, při které učitel a korepetitor spolupracují. Cílem tanečního oboru je vychovat jedince, který bude mít smysl pro harmonický kultivovaný pohyb, zároveň aktivního, tvořivého a vnímajícího své okolí¹⁹.

1.4.4 Literárně – dramatický obor

Základ a prostředek literárně – dramatické výuky jsou tvořivé činnosti jak dramatické, tak přednesové, slovesné i hra s loutkami. Tento obor u žáků rozvíjí dramatické nadání, jehož úkolem je vnímat a tvořivě zobrazit lidské chování a jednání v čase. Výuka je

¹⁷ *Vzdělávací program tanečního oboru základních uměleckých škol pro přípravné studium a I. stupeň základního studia.* [online]. Praha: MŠMT, 2000, s. 1. [cit. 2010-04-17]. Dostupný z <http://www.msmt.cz/Files/DOC/Vzdel_program_TO_ZUS.doc>

¹⁸ tamtéž

¹⁹ tamtéž

význačným prostředkem rozvoje různých složek sociability²⁰ dětí a zároveň prostředkem rozvoje uměleckých předpokladů k divadelní a slovesné činnosti. Žáci se učí potřebné dovednosti pro přirozený, kultivovaný a tvořivý výraz. Nedílnou součástí, jako u ostatních oborů uměleckých škol, je historie divadelní tvorby, žáci by se měli účastnit různých představení, ze kterých si mohou v budoucnu brát příklad, a vzájemná spolupráce s ostatními obory školy. Absolventi literárně – dramatického oboru jsou po skončení docházky připraveni k dalšímu studiu herectví, režie, dramaturgie, divadelní vědy, scénografie, loutkářství, ale i učitelství oboru, který se jim podařilo zvládnout. Průpravná cvičení vytváří základ pro kolektivní spolupráci, které je důležitá v budoucím povolání.²¹

1.5 Přijímání žáků

Ti, kteří prokázali předpoklady ke vzdělávání na základní umělecké škole, jsou přijati do přípravného studia. Podmínkou pro přijetí na I., II. stupeň a studium pro dospělé je předpoklad zdárně složené talentové zkoušky a dalším důležitým bodem je doporučení přijímací komisí, jež vytváří ředitel školy z řad pedagogů. Talentovou zkoušku nemusí vykonat ti, kteří úspěšně ukončili předchozí stupeň. Ředitel školy rozhoduje o přijetí žáků do studia s rozšířeným počtem hodin na základě doporučení učitele hlavního předmětu. V některých případech mohou být přijati do přípravného a základního studia mimořádně nadaní uchazeči mladší než je předepsaný věk. Pokud naopak dojde k překročení předepsaného věku, mohou být uchazeči dle výsledku talentové zkoušky přijati do vyššího ročníku.²²

1.6 Hodnocení žáka

Úspěšnost žáků může být hodnocena jak známkami, tak i slovně, nebo i kombinací obou způsobů. O volbě hodnocení rozhoduje však ředitel školy.

²⁰ schopnost kolektivně cítit, řešit obtížné sociální situace apod. (*Vzdělávací program literárně-dramatického oboru základních uměleckých škol pro přípravné studium a I. stupeň základního studia*. [online]. Praha: MŠMT, 2004, [cit. 2010-04-17]. Dostupný z <<http://aplikace.msmt.cz/HTM/PKVzdelprogrLDOb.htm>>)

²¹ tamtéž

²² §2, odst. 1-4, *Vyhláška č.71/ 2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2005, [cit. 2010-05-02]. Dostupný z <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/sb020_05.pdf>.

- Hodnocení známkou je pro učitele snazší, má funkci kvantitativní, normativní a srovnávací. Důraz je kladen převážně na kontrolní funkci. Žáci jsou navzájem mezi sebou srovnáváni a v hodnocení jde o posouzení znalostí a dovedností. Nezabývá se a nevysvětluje důvod neúspěchu žáka a zároveň ani nehledá a nenabízí možnost řešení problému. Zároveň je založena na vyhledávání chyb, kdy špatná známka je trestem za chyby. Na rozdíl od hodnocení na základní škole, umělecká základní škola používá čtyřstupňovou klasifikaci²³:

1 – výborný

2 – chvalitebný

3 – uspokojivý

4 – neuspokojivý

- Hodnocení slovní je naopak kvalitativní a plní funkci informační a diagnostickou, které zjišťuje, kde jsou problémy a z jakého důvodu. Žák je srovnáván sám se sebou, porovnávají se jeho předešlé a aktuální výkony. Slouží tak k posouzení žákova vývoje. Jde i o komplexní posouzení celkové osobnosti, nejen znalostí a dovedností, ale i hodnot, postojů. U slovního hodnocení je důležité dlouhodobé a průběžné pozorování. Na rozdíl od slovního hodnocení chyba není negativním jevem nýbrž pozitivním. Je prostředkem k objevení psychických procesů žáka. Velmi důležité pro slovní hodnocení je, aby učitelé své žáky dobře znali a mohli rozlišit rozdíly v jejich vývoji.²⁴

Pro postup do vyššího ročníku však musí mít žák nejhorší známku trojku. Na výsledné známce z hlavního oboru se také podílí výkon u postupových zkoušek. Aby žák mohl postoupit do vyššího ročníku musí být celkové hodnocení prospěl(a) nebo prospěl(a) s vyznamenáním ve druhém pololetí. Pokud žák neprospěje, musí vykonat opravné zkoušky. Mimořádně nadaní žáci mohou být na konci prvního nebo druhého pololetí

²³ OBST, Otto. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, s. 100. ISBN 80-244-1360-4

²⁴ tamtéž

přeražení do vyššího ročníku po úspěšném vykonání postupových zkoušek. U žáků, kteří nebyli ve druhém pololetí hodnoceni, může být umožněno zopakování ročníku.²⁵

Základní umělecká škola nemusí být ukončena jen úspěšným absolvováním. Ukončením může být neabsolvováním závěrečné zkoušky, nebo pokud žák neprospěl a nebyla mu povolena opravná zkouška. V krajním případě se může přihodit, že škola vyloučí žáka. O ukončení vzdělávání je zákonný zástupce nebo zletilý žák informován písemně a to do jednoho týdne od ukončení vzdělávání.²⁶

²⁵ §3, odst. 1-7, *Vyhláška č.71/ 2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání*. [online]. Praha: MŠMT, 2005, [cit. 2010-05-02]. Dostupný z <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/sb020_05.pdf>.

²⁶ §7, odst. 1-3, *tamtéž*

2 Vývoj základního uměleckého školství

Vývoj uměleckého vzdělávání jsem rozdělila na několik období, a to od počátků hudby v naší zemi do roku 1920, kde je dílčím mezníkem školská reforma. Dále jsem se snažila umělecké školství podchytit v jednotlivých desetiletích, kdy přelom třicátých a čtyřicátých let byl ovlivněn druhou světovou válkou. V šedesátých letech pak dochází k vytvoření lidových škol umění, kde se začaly vyučovat čtyři umělecké obory. V devadesátých letech pak z těchto škol vznikly základní umělecké školy, které jsou do dnešní doby.

2.1 Od počátků hudby do roku 1920

Z počátečního období dějin české hudby není příliš mnoho dochovaných informací, kromě archeologických dokladů a pozdějších zmínek v kronikách. V desátém století se ukončilo osídlování Evropy. Zároveň i končila doba chaosu, které započalo pádem říše Římské a stěhováním národů. Na naše území tak začalo přicházet východoslovanské kmeny. První snahou o stát byla Velká Morava, jež vznikla na začátku devátého století a skončila na počátku desátého. V roce 863 k nám přišli byzantští misionáři Cyril a Metoděj. Jejich působení mělo vliv na kulturní vývoj východoslovanských národů. Po rozpadu Velkomoravské říše převzali vládu knížata. Na konci desátého století patřil Český stát mezi nejmohutnější ve střední Evropě. Typičtí intelektuálové té doby byli kněží, kteří šířili křesťanství za pomoci písemné tradice. Usadilo se u nás větší množství lidí znalých čtení a psaní. Většina prvních písemných pramenů byla v latině, ale ta neomezovala pozdější vzestup písemnictví v domácích jazycích.²⁷

Kultura se nerozvíjela jen v kláštorech, ale i u prostých lidí. V 11. a 12. Století se vychovávala první česká inteligence a vytvářela se tradice české vzdělanosti, která se šířila chrámovou liturgií. Hudba byla přítomna u náboženských obřadů, byla otevřena cesta gregoriánskému chorálu. Po celé 10. Století se u nás vyskytovala slovanská bohoslužba zároveň s latinskou. Vznikaly první české duchovní písně, jako jsou písně „Hospodine,

²⁷ GREGOR, Vladimír. *Dějiny české a slovenské hudby pro posluchače pedagogických fakult*. 2.vyd. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1983, s. 4.

pomiluj ny“ nebo „Svatý Václave“, vévodo české země a další. Po vymření Přemyslovců se na český trůn dostali Lucemburkové. Tato doba byla pod silným vlivem německé kolonizace. Za vlády Karla IV. byl velký rozvoj hudebního umění, snažil se dostat svůj dvůr v Praze na evropskou úroveň. Karel IV. podporoval pěvecké umění a varhanní hru, nechal založit pěvecký sbor 24 kněží při chrámu sv. Víta.²⁸

Po smrti mistra Jana Husa český národ v čele Jana Žižky z Trocnova povstal proti katolické církvi, cizáctví a přepychu. Idea husitství byla silně podporována uměním. Prosazoval se jednohlasý zpěv, který byl na česká slova, byl tak srozumitelný a provozovalo ho tak velké množství bojovníků. Nejdůležitější památkou té doby je Jistebnický kancionál²⁹. Písňe byly povzbudivé a převažoval nápěvný tón. Hlavní válečnou písní byla „Ktož jsú boží bojovníci“. Po bitvě u Lipan v roce 1434 bylo husitské hnutí ve svém velkém rozmachu zastaveno, ale jeho idea i tak přežívala.³⁰

Již Jan Ámos Komenský, světový myslitel a pedagog, dával hudbě velký význam. Hudbu sám komponoval k liturgickým účelům Jednoty bratrské, ale využíval ji k didaktickým účelům.³¹

Bitvou na Bílé hoře v roce 1620 se změnila společenská struktura naší společnosti. Přichází období válek po době, která byla plná rozmachu umění. Katolická církev prošla reformací a snažila se dosáhnout opětovného moci. Města ztrácí svůj význam a místo idejí se přeneslo na venkov. Hudební život se koncentroval do barokních paláců šlechty, zámeckých venkovských sídel a i do městských chrámů, klášterů a kostelů. Vedle hudby šlechty existovala i lidová umělecká tvorby venkovského lidu. Lidé využívali ručně vyráběné nástroje a jejich umělecký projev byl odrazem všedního života. Do písní vkládali emocionální stav, vyznávali se z lásky k lidem a také neskrývali nenávisť vůči šlechtě a

²⁸ GREGOR, Vladimír. *Dějiny české a slovenské hudby pro posluchače pedagogických fakult.* 2.vyd. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1983, s. 4.

²⁹ Obsahuje 77 husitských písní

³⁰ tamtéž, s. 14 - 20

³¹ HOFMANN, Dušan, *Tvorba ŠVP základní umělecké školy pro zrakově postižené*, 2010. s. 11. Brno. Diplomová práce

úřadům. V této době hojně vznikaly zámecké kapely, které sloužily pro zkrášlení venkovských sídel šlechty. Působila v nich řada umělců z řad poddaných.³²

Osobnost pedagoga v 18. a 19. století koncentrovala hned několik povolání najednou. Učitel musel aktivně hrát, skládat a být pedagogem, který vyučoval sborový zpěv církve nebo děti šlechty.³³

V klasicismu a romantismu pořád převládá pedagog, který je jak umělcem, tak učitelem a hlavně kvůli existenčním problémům v tomto směru pokračuje. Mezi největší zástupce těchto období patří v klasicismu Josef Mysliveček a Jan Antonín Dusík, v romantismu Antonín Dvořák a Josef Suk. Všichni zároveň působili významně i mimo naši zemi, v Rakousku – Uhersku.³⁴

Rozvoj hudebně – pedagogické činnosti nastává v poslední čtvrtině 19. Století prostřednictvím soukromých hudebních ústavů. Učitelé dávali soukromé hodiny svým žákům u sebe doma, nebo pokud měli žáci nástroj u sebe, tak je navštěvovali i u nich. Například v Přerově působila od roku 1880 jako učitelka hudby Marie Šikolová, jež začala vyučovat hře na klavír ve svém bytě a byla jedinou učitelkou hudby v Přerově po dobu šesti let. Výuce se věnovala až do roku 1914.³⁵

O vytvoření hudební školy se snažil umělecký hudební spolek Žerotín v Olomouci, jehož cílem bylo pěstování hudby a zpěvu, pořádání koncertů, společenských akcí, přednášek. Dne 6. února 1881 měl tento sbor své první vystoupení, v témže roce zároveň vznikl i ženský sbor. Seskupení zpěváků provozovalo skladby náročné jak na interpretaci, tak na orchestrální aparát. Tudíž si museli najímat hudebníky, kteří nebyli členy spolku. Tak vznikl zájem o vytvoření hudební školy pro potřeby instrumentálního doprovodu, ale

³² GREGOR, Vladimír. *Dějiny české a slovenské hudby pro posluchače pedagogických fakult*. 2.vyd. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1983, s. 32

³³ HOFMANN, Dušan, *Tvorba ŠVP základní umělecké školy pro zrakově postižené*, 2010. S. 11. Brno. Diplomová práce

³⁴ tamtéž s. 12. Brno.

³⁵ *Počátky rozvoje elementární hudebně pedagogické činnosti v Přerově (1880.1913)*. [online]. [cit. 2010-05-10]. Dostupný z <http://old.zusprerov.cz/historie/pocatky/rok_1880-1913/#page>

zároveň chtěli poskytnout dětem výuku hudby v rodném jazyce. Zemskou školní radou byla 16. července 1888 schválena žádost o zřízení hudební školy jako součást hudebního spolku Žerotín. Výuka započala 18. 9. 1888 a již během prvního školního roku absolvovalo školu 77 žáků. Ve školních letech 1893/1894 a 1895/1896 poklesl počet žáků, který byl způsoben obnovením německé hudební školy. V roce 1909 založila škola ochotnický orchestr Žerotín a ten přijal roku 1925 název Filharmonie Žerotína. Školu navštěvovalo na 130 žáků, ale vyskytl se problém s nestabilním učitelským sborem. Po skončení první světové války se projevíly nové podmínky jako podpora školy od oficiálních institucí. Díky dobrým materiálním podmínkám a organizačním schopnostem tehdejšího ředitele došlo ke stabilizaci učitelského sboru. Činnost školy se tak dostala na vysokou úroveň a mohla být zařazena k těm nejlepším u nás.³⁶

Na začátku září 1889 předložil hudebník Ezechiel Ambros návrh na založení Městské hudební a zpěvné školy v Prostějově. Rada na základě odborného posudku návrh schválila, tak byla pro školní rok 1889/1890 otevřena hudební a zpěvná škola. Zpěvu a hře na housle byly připuštěny děti, které dosáhly devátého roku, na ostatní smyčcové nástroje třináctileté děti a na dechové čtrnáctileté. Němci měli velký vliv, a tak založení hudební školy bylo s kompromisem, výuka probíhala ve dvou jazycích. Založení hudební školy přineslo význam pro rozvoj českého charakteru města. V Prostějově se první návrh na vznik hudební školy vyskytl o mnoho let dříve, a to v roce 1824. Ambrosův návrh byl netypický svou snahou, aby se hudební školství zařadilo jako rovnoprávná složka ve stávající síti škol. Návrh měl i pedagogickou koncepci a organizační představu. Výbuch první světové války přerušil slibný vývoj školy. Politické a sociální poměry vzdělání a kultury nepřály. Došlo k náhlému a prudkému snížení počtu žáků, počtu předválečného stavu žáků dosáhla škola až v roce 1918.³⁷

³⁶ *Almanach k výročí 120 let ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY „ŽEROTÍN“ OLOMOUC 1888 – 2008.* [online]. [cit. 2010-04-10]. Dostupný z <<http://www.zus-zerotin.cz/uploads/clanekprilohy/86/almanach-zus-zerotin-2009.pdf>>

³⁷ *100 let Lidové školy umění V. Ambrose v Prostějově.* Prostějov: Lidová škola umění Vladimír Ambrose, 1989, s. 3-6.

I ve Vsetíně byla se souhlasem městské rady a po schválení zemskou školní radou v Brně zřízena v říjnu 1895 hudební škola. Avšak koncem desátých let dvacátého století škola zanikla. Důvodem zániku se staly špatné finanční podmínky a kritická prostorová situace budovy školy. V roce 1916 se pokusil o znovuoobnovení Jan Stelibský, avšak poté škola opět zanikla.³⁸

2.2 Vzdělávání mezi rokem 1920 a 1930

Velká změna v uměleckém vzdělávání nastala v roce 1920, kdy byla provedena velká školská reforma, která byla deklarována zákonem č. 292/1920 Sb. Veškeré vzdělávání bylo svěřeno do rukou nově vzniklému Ministerstvu školství a národní osvěty. Pořád však se nemohlo mluvit v době prvorepublikové o síti školských zařízení. Šlo o udílení licence soukromému učiteli hry na hudební nástroje jako souhlas k výkonu povolání. Tento souhlas vydávala tehdejší správní podoba školských úřadů a to po předložení dokumentace, která dokládala kvalifikaci učitele. Pedagog pak podléhal formálně finančnímu a živnostenskému úřadu, jako každá jiná živnost. Chybělo metodické vedení učitelů. Metodické vedení pedagogů přišlo až se vznikem organizačních předchůdců dnešních základních uměleckých škol, kterými byly na konci 30. let předchozího století Městské hudební školy.³⁹

2.3 Třicátá léta dvacátého století

Ve třicátých letech se začal zvyšovat počet zájemců o studium a začaly tak vznikat první pobočky kmenových škol, Žerotínu přibyla pobočka ve Starých Hodolanech 1. 10. 1930 a 1936 ve Šternberku. Od školního roku 1935/1936 se realizoval systém dvanáctileté výuky, osm tříd nižších a čtyři vyšší. Toto studium však bylo určeno pro budoucí profesionální hudebníky. V první polovině třicátých let se škola díky hospodářské krizi dostala do neuspokojivého ekonomického stavu. Ke zlepšení situace došlo na konci třicátých let. Vzrostl počet žáků, kterých již v té době bylo kolem 500. V roce 1938 však

³⁸ KONŮPKA, Roman; ŠATNÁ, Marta; BŘEZÍK, Bohumil. *ZUŠ Vsetín: 110 let Základní umělecké školy ve Vsetíně*. Vsetín: Ředitelství ZUŠ Vsetín, 2005, s. 6 -7.

³⁹ HOFMANN, Dušan, *Tvorba ŠVP základní umělecké školy pro zrakově postižené*, 2010, s. 12. Brno. Diplomová práce

vypukla druhá světová válka a znamenala nepříznivou politickou situaci, šternberská pobočka byla uzavřena.⁴⁰

V Prostějově byla ve třicátých letech pedagogická a umělecká úroveň na vysoké úrovni. Dokonce v letech 1934 – 1935 probíhala výuka v dramatickém oddělení.⁴¹

Roku 1938 byla opětovně založena Městská hudební škola ve Vsetíně. O její zřízení se zasloužil tehdejší ředitel brněnské konzervatoře, zemský inspektor a zdejší soukromý učitel. Výuka tak mohla být zahájena o rok později, prvního září 1939, jelikož se vyskytl problém s vhodnými prostory k vyučování.⁴²

2.4 Čtyřicátá léta dvacátého století

První polovina čtyřicátých let byla pod vlivem druhé světové války. Některé školy byly zavřeny a jejich učitelé nasazeni do továren. Nebylo to období vůbec jednoduché, když jsme byli okupováni německými vojsky, ale i tak se počet žáků v některých školách dokázal zvyšovat.

Po druhé světové válce se základní hudební školství stává součástí úsilí o vybudování jednotné vzdělávací soustavy. Městské národní výbory se staly zřizovateli hudebních škol. Od roku 1946 byla také zavedena povinná hudební nauka.⁴³

Důkazem, že se počet žáků v této nelehké době i zvyšoval, je hudební škola Žerotín. Na počátku války sice zaznamenala snížení počtu žáků, ale ve školním roce 1940/1941 se výsledné číslo počtů žáků zvýšilo. Důsledkem zvyšování stavu žáků na škole bylo i zvýšení počtu pedagogů. Název školy se změnil na „Odborná hudební škola Žerotína“. V září roku

⁴⁰ *Almanach k výročí 120 let ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY „ŽEROTÍN“ OLOMOUC 1888 – 2008.* [online]. [cit. 2010-04-10]. Dostupný z <<http://www.zus-zerotin.cz/uploads/clanekprilohy/86/almanach-zus-zerotin-2009.pdf>>

⁴¹ *100 let Lidové školy umění V. Ambrose v Prostějově.* Prostějov: Lidová škola umění Vladimír Ambrose, 1989, s. 3-6.

⁴² KONŮPKA, Roman; ŠATNÁ, Marta; BŘEZÍK, Bohumil. *ZUŠ Vsetín: 110 let Základní umělecké školy ve Vsetíně.* Vsetín: Ředitelství ZUŠ Vsetín, 2005, s. 7.

⁴³ *100 let Lidové školy umění V. Ambrose v Prostějově.* Prostějov: Lidová škola umění Vladimír Ambrose, 1989, s. 7.

1940 započala výuka čtyřletého hudebně – pedagogického oddělení. Cílem bylo poskytnout odborné vzdělání budoucím učitelům. Budova školy byla 1945 zabrána německými vojsky a výuka byla provozována v náhradních prostorách. Když válka skončila, začalo se vyučovat pod názvem „Městská hudební škola“. Ve školním roce 1946/1947 se počet žáků vyšplhal na 869 a o rok později 899. Zájem o studium byl tak vysoký, že škola nemohla přijmout všechny uchazeče. Roku 1947 byl vytvořen nový organizační status hudebních škol a nové osnovy. I olomoucká hudební škola přijala dvoustupňový systém výuky. Tříletá elementární a čtyřletá normální škola tvořila nižší stupeň vzdělávání, vyšší stupeň trval po čtyři roky a byl určen pro žáky starší 15 - ti let. Již ve školním roce 1947/1948 bylo založeno Sdružení rodičů, které se v roce 1949 změnilo na Sdružení rodičů a přátel školy.⁴⁴

I prostějovská hudební škola dokázala v době druhé světové války vzdorovat a počet žáků se zvýšil, což svědčilo i o tom, že byla škola na vysoké úrovni. Avšak i přes všechny snahy o udržení, byly marné. Prvého září roku 1944 se škola uzavřela. Prostory školy zabrala německá armáda a učitelé byli nasazeni na nucené práce. V březnu 1945 byla škola znovu otevřena, ale vyučovalo se v omezeném rozsahu.⁴⁵

Městská hudební škola ve Vsetíně byla v roce 1944 také uzavřena a pedagogové totálně nasazeni do zbrojovky. Když došlo k osvobození města, tak byla škola opět otevřena 1. června 1945. Škola se poté neustále stěhovala, důvodem byly nevhodné prostory k vyučování.⁴⁶

Během druhé světové války vznikla hudební škola v Jaroměři, její založení se datuje 1. září 1940. Škola byla po druhé světové válce v roce 1947 uzavřena a znovu otevřena

⁴⁴ *Almanach k výročí 120 let ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY „ŽEROTÍN“ OLOMOUC 1888 – 2008.* [online]. [cit. 2010-04-10]. Dostupný z <<http://www.zus-zerotin.cz/uploads/clanekprilohy/86/almanach-zus-zerotin-2009.pdf>>

⁴⁵ *100 let Lidové školy umění V. Ambrose v Prostějově.* Prostějov: Lidová škola umění Vladimír Ambrose, 1989, s. 7.

⁴⁶ KONŮPKA, Roman; ŠATNÁ, Marta; BŘEZÍK, Bohumil. *ZUŠ Vsetín: 110 let Základní umělecké školy ve Vsetíně.* Vsetín: Ředitelství ZUŠ Vsetín, 2005, s. 7.

1.9.1940, nesla název „Újezdni hudební ústav“, vyučovalo zde šest učitelů a ti zajišťovali hudbu i na pěti pobočkách školy.⁴⁷

Po skončení druhé světové války začaly vznikat další hudební školy, jako například Městská hudební škola v Bruntále v roce 1946. Na začátku působení ji navštěvovalo 70 žáků a o rok později se počet zvýšil na 120, tudíž samozřejmě musel růst i pedagogický sbor.⁴⁸

O rok dříve, tedy roku 1945, došlo krátce po osvobození v polovině října ke vzniku hudební školy v Šumperku. Soustředěná pozornost byla zaměřena na talentované žáky, ale umělecky se vzdělávat nabízí i dětem průměrně nadaným. Upřednostňuje se výuka v souborech a orchestrech.⁴⁹

Další školou, která vznikla v době po druhé světové válce v roce 1946, je škola v Uherském Brodě. V prvních letech působení měla své nedostatky, chyběli učitelé, učebny a vybavení. Až ve školním roce 1946/1947 se může hovořit o skutečném založení Městské hudební školy. Ve školním roce 1948/1949 bylo založeno oddělení přípravné hudební výchovy.⁵⁰

I hudební škola v Hustopečích zahájila svou působnost v roce 1946 na výzvu inspektora hudebních škol, Františka Michálka, který byl profesorem brněnské konzervatoře. František Michálek doporučil svého žáka Antonína Šmardu Místnímu národnímu výboru za ředitele hudební školy, národní výbor návrh schválil a tak zdejší hudební škola začala svou činnost 1. října 1946. Vyučovat se začalo v prostorách bývalé německé reálky, zde hudební škola využívala dvou místností, přičemž jedna sloučila k vyučování klavíru a druhá houslím. Přes zimu však byl nedostatek tepla ve škole, tak se výuka přesunula k učitelům domů nebo navštěvovali žáky. Škola se poté rozšiřovala a ve

⁴⁷ *Almanach 1940 – 2005*. Jaroměř: Základní umělecká škola Jaroměř ve spolupráci s Městskou knihovnou v Jaroměři, 2005, s. 4

⁴⁸ SOKOLÁŘOVÁ, Jiřina. *50 let základní umělecké školy v Bruntále 1946 – 1996*. Bruntál: ZUŠ, 1996, s. 6.

⁴⁹ *Lidová škola umění v Šumperku: 40 let. 1945-1985*. Šumperk: LŠU v Šumperku, 1985, s. 3.

⁵⁰ *50 let Základní umělecké školy v Uherském Brodě: 1946 – 1996*. Uherský Brod: Základní umělecká škola, 1996, s. 7.

školním roce 1947/1948 bylo otevřeno oddělení Přípravné hudební výchovy a pro výuku klavíru bylo nutné přijmout dalšího učitele. 1949/1950 získala škola pro své působení vlastní budovu, která byla upravena pro hudební školu, náklady na úpravy hradil Místní národní výbor. Nacházelo se zde pět učeben a jedna, jež sloužila žákům, kteří neměli nástroj doma.⁵¹

V říjnu roku 1948 bylo založeno hudební učiliště při Kulturním družstvu v Jeseníku. Učiliště navazovalo na předchozí formy výuky, soukromé a klášterní vyučování. Začátky této školy také nebyla jednoduché, opět chyběla vybranost učeben.⁵²

1949 došlo ke změně hudebního učiliště v Jeseníku na Městský hudební ústav a konečně v roce 1950 byla škole přidělena budova, ve které sídlí dodnes.⁵³

2.5 Hudební školy v padesátých letech dvacátého století

Ve školním roce 1952/1953 se pedagogické oddělení Městské hudební školy Žerotín osamostatnělo a stalo se čtyřletým denním studiem se státní zkouškou. V polovině padesátých let školu ovlivnily hned tři reformy. Ve školním roce 1954/1955 byl zaveden přípravný ročník pro děti od sedmi let, následovalo šest postupných ročníků. 1955/1956 se rozrostl počet ročníků na sedm a 1958/1959 byl doplněn první cyklus druhým cyklem se třemi ročníky. Zároveň v tomto školním roce absolvovalo školu již 1151 žáků a vznikly pobočky 1958 v Dolanech a o rok později v Křelově.⁵⁴

⁵¹ *50 let Hudební školy v Hustopečích u Brna: 1946 – 1996.* Hustopeče u Brna: Městský úřad, 1996, s. 1-4.

⁵² *30. výročí založení Lidové školy umění v Jeseníku: 1948 – 1978.* Šumperk, 1978, s. 5.

⁵³ *Z historie ZUŠ.* [online]. [cit. 2010-04-28]. Dostupný z <<http://www.zusjes.cz/?q=historie>>

⁵⁴ *Almanach k výročí 120 let ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY „ŽEROTÍN“ OLOMOUC 1888 – 2008.* [online]. [cit. 2010-04-10]. Dostupný z <<http://www.zus-zerotin.cz/uploads/clanekprilohy/86/almanach-zus-zerotin-2009.pdf>>

I hudební škole v Bruntálu přibyla pobočka, a to ve Vrbně pod Pradědem v roce 1953. Od roku 1954 existoval při škole žakovský instrumentální soubor. Škola se potýkala s finančními nedostatky a nemohla pak kupovat nový nábytek, nástroj a další pomůcky.⁵⁵

U jesenické hudební školy vznikají také pobočky. 1. 1. 1952 zahájila svou činnost pobočka v Javorníku a v roce 1954 pro větší zájem o vzdělání došlo ke zřízení hudebních kurzů v Javorníku, Mikulovicích, Ondřejovicích, Písečné, Vidnavě, Zlatých Horách, Žulové. V září 1955 se změnil hudební kurz ve Zlatých Horách na pobočku. Roku 1959 vzniká oddělení dechových nástrojů a počet žáků byl od 200 do 300.⁵⁶

V této době se začali takové žáci jednotlivých škol účastnit soutěží. *„Jedním z motivačních podnětů, aby talentovaní žáci usilovali o dosažení co nejkvalitnějších a nejvytríbenějších pokusů, je jejich účast v interpretačních soutěžích, organizovaných z pravidla pro linii zájmové umělecké činnosti žáků lidových škol umění.“*⁵⁷

2.6 Šedesátá léta dvacátého století

Rok 1961 je důležitým mezníkem v rozvoji základních hudebních škol a estetický výchovy v celém státě. Dochází ke vzniku základních lidových škol. Soustava vzájemně provázaného a na sebe navazujícího hudebního školství byla definitivně stanovena 15. prosince 1960, vláda 21. prosince 1960 schválila i zásady pro vznik a rozvoj nového, všeoborového typu základní umělecké a esteticko – výchovné školy.⁵⁸

*„Lidové školy umění měly soustředit nepovinné vyučování hudby, výtvarného umění, základů umění dramatického a pohybové kultury.“*⁵⁹

Ke vzniku všech oborů nedošlo najednou, ale vznikaly postupně.

⁵⁵ SOKOLÁŘOVÁ, Jiřina. *50 let základní umělecké školy v Bruntále 1946 – 1996*. Bruntál: ZUŠ, 1996, s. 6.

⁵⁶ 30. výročí založení Lidové školy umění v Jeseníku: 1948 – 1978. Šumperk, 1978, s. 6.

⁵⁷ *Lidová škola umění v Šumperku: 40 let. 1945-1985*. Šumperk: LŠU v Šumperku, 1985, s. 4.

⁵⁸ *100 let Lidové školy umění V. Ambrose v Prostějově*. Prostějov: Lidová škola umění Vladimír Ambrose, 1989, s. 8.

⁵⁹ KONŮPKA, Roman; ŠATNÁ, Marta; BŘEZÍK, Bohumil. *ZUŠ Vsetín: 110 let Základní umělecké školy ve Vsetíně*. Vsetín: Ředitelství ZUŠ Vsetín, 2005, s. 7.

V Prostějově byl jako další obor po hudebním otevřen tančení v roce 1961, o rok později výtvarný a nakonec 1964 i literárně dramatický. Také počet žáků byl ve školním roce 1966/1967 úctyhodný, 1653 žáků celkem se chodilo vzdělávat do zdejší lidové školy umění.⁶⁰

V olomoucké lidové škole umění se také začaly rozrůstat obory. Hned roku 1961 začala nabízet hodiny baletu, o které byl zprvu velký zájem, ten však opadnul a výuka baletu musely být ukončena. V roce 1962 se otvírá literárně dramatický obor a zároveň ve stejném roce vznikají další pobočky ve Velké Bystřici, Hlubočkách, Bystrovanech, Štěpánově a Velkém Újezdu. Ve školním roce 1968/1969 se vyučovalo třem oborům – hudebnímu, tanečnímu a literárně dramatickému. Od června 1968 používala škola název „Lidová škola umění Žerotín“ a to po kladném přijetí návrhu Ministerstvem školství.⁶¹

Jelikož v sedmdesátých letech školy doplňují další obory a pro velký zájem dětí se vzdělávat na uměleckých školách pokračuje rozšiřování škol a vznik poboček kmenových škol, nebudu se ve své diplomové práci tímto obdobím více zabývat.

2.7 Osmdesátá léta dvacátého století

Na Lidové škole umění Žerotín začaly být děti v přípravné hudební výchově od školního roku 1980/1981 vyučovány již od šesti let věku, v prvním cyklu trvala výuka v oddělení klávesovém, smyčcovém, akordeonovém a pěveckém po sedm let, v oboru literárně dramatickém a loutkařském šest let a pět let u strunných a dechových nástrojů. Zároveň byl druhý cyklus prodloužen na čtyři roky.⁶²

⁶⁰ *100 let Lidové školy umění V. Ambrose v Prostějově*. Prostějov: Lidová škola umění Vladimír Ambrose, 1989, s. 8.

⁶¹ *Almanach k výročí 120 let ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY „ŽEROTÍN“ OLOMOUC 1888 – 2008*. [online]. [cit. 2010-04-10]. Dostupný z <<http://www.zus-zerotin.cz/uploads/clanekprilohy/86/almanach-zus-zerotin-2009.pdf>>

⁶² tamtéž

V Prostějově se výuka rozšiřuje, specifikuje nově větší obsah výuky, zvyšuje se hodinová dotace, větší důraz je kladen na individuální výuku, zpřesňuje se metodika i organizace celkového výchovně vzdělávacího procesu.⁶³

2.8 Devadesátá léta dvacátého století

S ohledem na společenský a politický vývoj se přestala objevovat povinná politická školení a koncerty k politickým událostem a výročím. Došlo k uvolnění situace po samotové revoluci v roce 1989. Rok poté se mění lidové školy umění na základní umělecké školy a tento název je využíván až do nynější doby. Zároveň se i mění název Sdružení rodičů a přátel školy na Klub přátel školy.⁶⁴

2.9 Současnost

Dnes dochází nadále k zdokonalování základních uměleckých škol, snaží se reagovat na potřeby dnešních mladých lidí, které všude kolem obklopuje populární hudba. Tudiž se snaží školy nabízet i předměty, které by se současnému umění zabývaly, spolupracují i s různými skupinami, kde mají žáci možnost se aktivně podílet. Ačkoliv stoupá poptávka po umění 21. století, přetrvává nadále výuka klasické hudby, zájem oni zdaleka neklesá. Školy se také musely vybavit počítači s internetem, který je pro dnešní dobu nezbytný, může tak být i využíván v hodinách hudební nauky. Vytváří se i nahrávací studia, otvírají se kurzy focení. Dnešní doba si žádá růst jak v základním, středním a vysokém vzdělávání, tak i uměleckém. Pro výběr školy jsou kladeny vyšší a vyšší nároky a školy se musí umět s tím vypořádat, aby obstály v dnes silné konkurenci.

Ve školním roce 2008/2009 zprostředkovávalo umělecké vzdělávání celkem 478 základních uměleckých škol, které navštěvovalo 225 997. V hudebním oboru bylo zastoupení žáků v počtu 134 769, ve výtvarném 45 337, tanečním 26 990 a literárně

⁶³ *100 let Lidové školy umění V. Ambrose v Prostějově*. Prostějov: Lidová škola umění Vladimír Ambrose, 1989, s. 8.

⁶⁴ *Almanach k výročí 120 let ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY „ŽEROTÍN“ OLOMOUC 1888 – 2008*. [online]. [cit. 2010-04-10]. Dostupný z <<http://www.zus-zerotin.cz/uploads/clanekprilohy/86/almanach-zus-zerotin-2009.pdf>>

dramatickém 7 856. Dle krajů byla nejvyšší návštěvnost žáků v Jihomoravském kraji s celkovým počtem 27 939, dále pak Moravskoslezském s 26 246 žáky a na třetím místě byl kraj Středočeský – 23 303 žáků. Absolventů za školní rok 2007/2008 bylo 15 812, z čehož dívky tvořily téměř tři čtvrtiny, a to 11 392.⁶⁵

⁶⁵ *Školy a školská zařízení v ČR ve školním roce 2008/09*. [online] Praha: Český statistický úřad [cit. 2010-05-20]. Dostupný z < [http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/0000444B14/\\$File/33010926.xls](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/0000444B14/$File/33010926.xls) >.

B PRAKTICKÁ ČÁST

V této druhé části diplomové práce se budu věnovat rozdílům mezi vyučováním na základních uměleckých školách v devadesátých letech již minulého století a školstvím po roce 2000.

Samozřejmě i já jsem navštěvovala základní uměleckou školu, kterou byla základní umělecká škola Žerotín Olomouc, zde jsem absolvovala oba dva cykly s přípravnou hudební výchovou. Do základní umělecké školy jsem nastoupila ve školním roce 1993/1994. Prvního půl roku jsem chodila pouze do hodin přípravné hudební nauky a v druhém pololetí jsem se začala učit základům hry na klavír. Sice jsem nestihla zažít lidovou školu umění, ale i tak se od doby, kdy jsem na školu nastoupila v roce 1993 až do doby, když jsem ji opustila roku 2005, mnohé změnilo. Hudební škola se neustále vyvíjela, vylepšovalo se zázemí školy, vybavenost tříd, pomůcky. Roku 1999 došlo k přestěhování z bývalé budovy školy, která byla navrácena konventu bratří dominikánů, do prostor bývalých kasáren. Zde byly vytvořeny nové třídy, koncertní sály, zkušebny.

3 Průzkum

Cíl průzkumu

Cílem průzkumu bylo zjištění, zda došlo k rozdílům v základním uměleckém školství v devadesátých letech 20. století a po roce 2000. Bylo zjišťováno, zda žáci navštěvovali školu rádi, v kolika letech ji začali navštěvovat, co bylo podnětem, jaký obor studovali, kdy ukončili školu a další.

Technika průzkumu

Dotazníky (viz. Příloha č. 1 a č. 2) byly připraveny v tištěné podobě.

Průběh průzkumu

Dotazníky byly rozdány na začátku roku 2010 respondentům, kteří navštěvovali hudební obor základních uměleckých škol v devadesátých letech a současným žákům Základní umělecké školy Žerotín Olomouc. Bylo jim položeno po osmi otázkách, na které byly uzavřené odpovědi, měli však na výběr z několika variant.

3.1 Dotazníková metoda

Rozhodla jsem se využít dotazníkovou metodu pro kvalitativní výzkum.

3.1.1 Dotazník číslo 1

Byl určen respondentům, kteří prošli základním uměleckým vzděláváním v devadesátých letech 20. století. Na dotazníku se podílelo třicet dotazovaných z řad mých spolužáků, kteří byli studenty základních uměleckých škol.

Dotaz č. 1

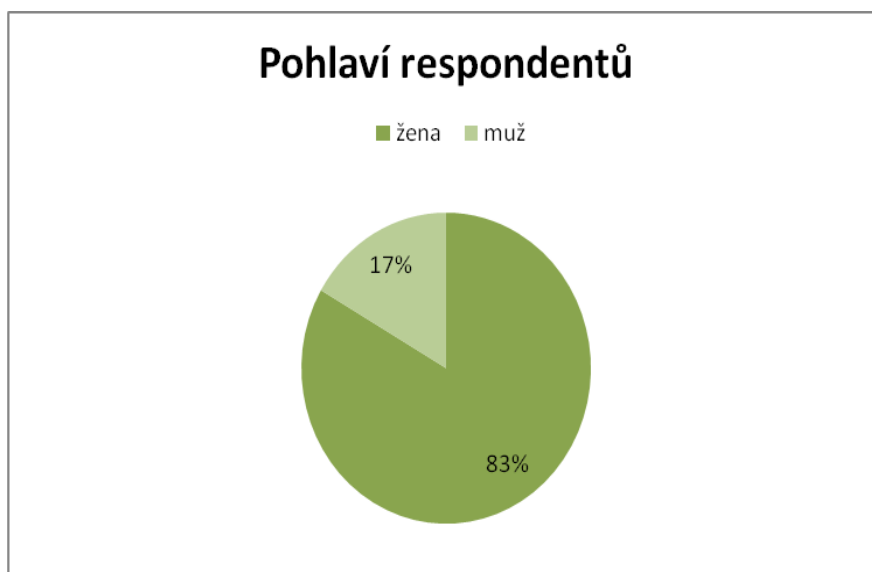
- *Jste žena nebo muž? (výběr z možností)*

Tímto dotazem jsem chtěla zjistit, zda základní umělecké školy navštěvovaly více ženy či muži.

Z výsledků plyne:

- 25 respondentů (83%) jsou ženy
- 5 respondentů (17%) muži

Graf č. 1: *Pohlaví respondentů*

Dotaz č. 2

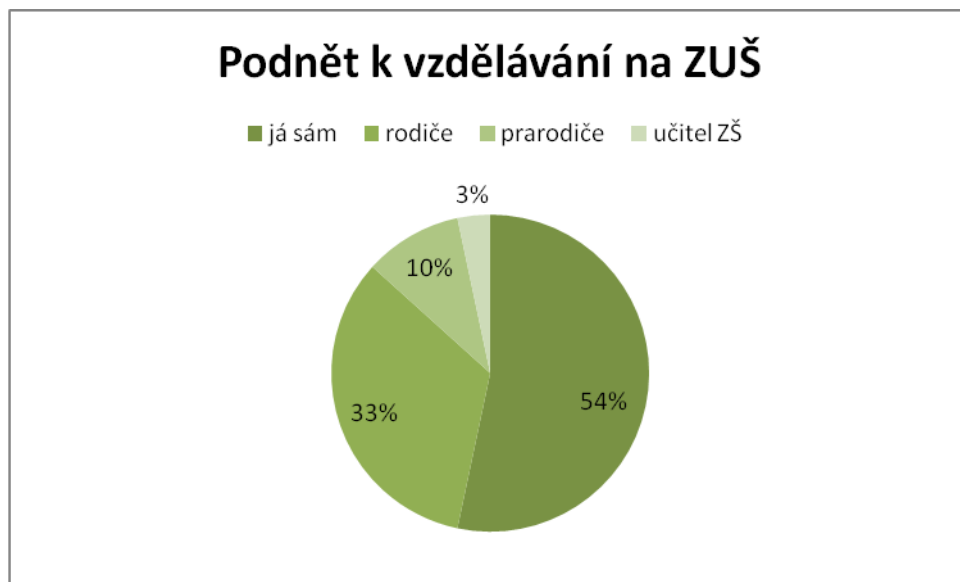
- *Kdo dal podnět k přihlášení na ZUŠ? (výběr z možností)*

Cílem této otázky bylo zjistit, zda si respondenti sami zvolili umělecké vzdělávání, nebo jim jej vybrali rodiče, prarodiče, popřípadě učitel ZŠ.

Z výsledků plyne, že:

- 16 respondentů (54%) chtělo z vlastní iniciativy studovat na základní umělecké škole
- 10 - ti respondentům (33%) zvolili ZUŠ rodiče
- 3 respondenti (10%) získali podnět od prarodičů
- 1 respondent (3%) byl ovlivněn učitelem základní školy

Graf č. 2: *Podnět k vzdělávání na ZUŠ*

Dotaz č. 3

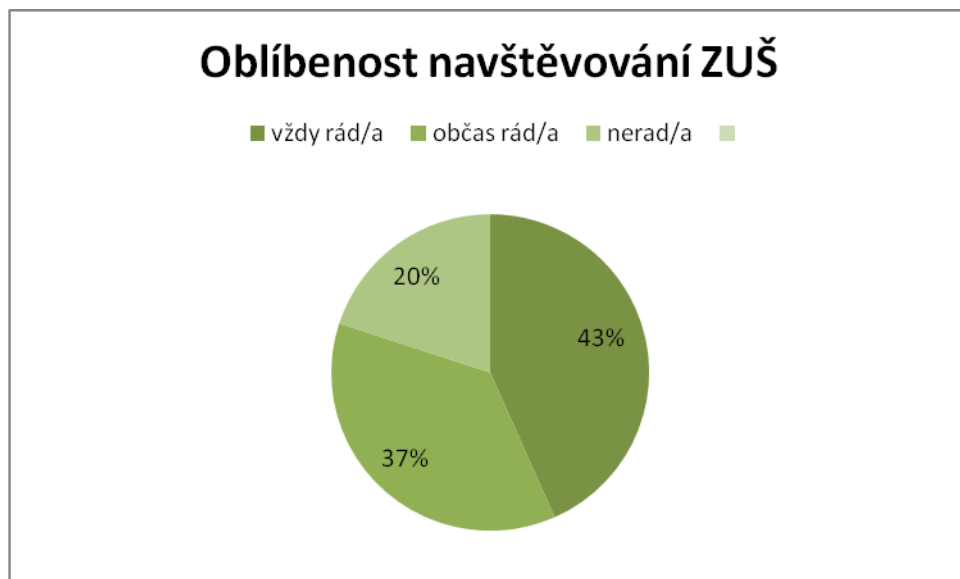
- *Navštěvovali jste ZUŠ rádi? (výběr možností)*

Chtěla jsem zjistit, jaká byla obliba studia, zda základní umělecké školy navštěvovali respondenti rádi vždy, nebo jen občas rádi nebo v opačném případě neradi.

Výsledkem je:

- 13 respondentů (43%) uvedlo, že školu navštěvovali vždy rádi
- 11 respondentů (37%) navštěvovalo školu občas rádi
- 6 respondentů (20%) nerado navštěvovala ZUŠ

Graf č. 3: *Oblíbenost navštěvování ZUŠ*

Dotaz č. 4

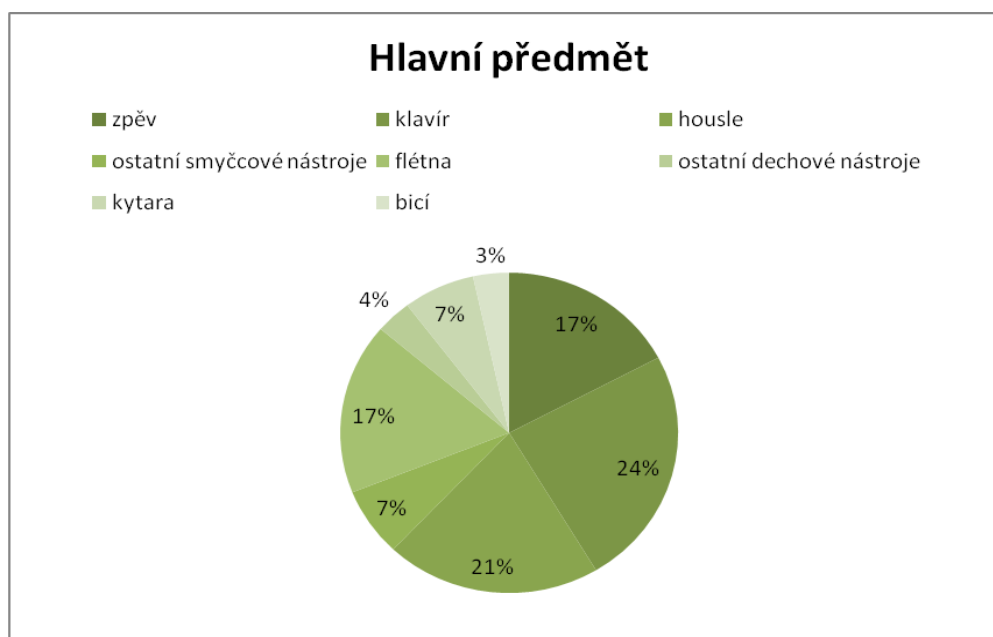
- *Co byl Váš hlavní předmět? (výběr možnosti)*

Cílem této otázky bylo zjistit, o které předměty v hudebním oboru byl největší zájem. Zda byla dáována přednost klavíru, houslím, nebo byl i zájem o bicí.

Bylo zjištěno:

- 5 respondentů (17%) mělo jako hlavní předmět zpěv
- 7 respondentů (24%) mělo jako hlavní předmět klavír
- 6 respondentů (21%) mělo jako hlavní předmět housle
- 2 respondenti (7%) měli jako hlavní předmět jiný smyčcový nástroj
- 5 respondentů (17%) mělo jako hlavní předmět flétnu
- 1 respondent (4%) měl jako hlavní předmět ostatní dechový nástroj
- 2 respondenti (7%) měli jako hlavní předmět kytaru
- 1 respondent (4%) měl jako hlavní předmět bicí

Graf č. 4: *Hlavní předmět*

Dotaz č. 5

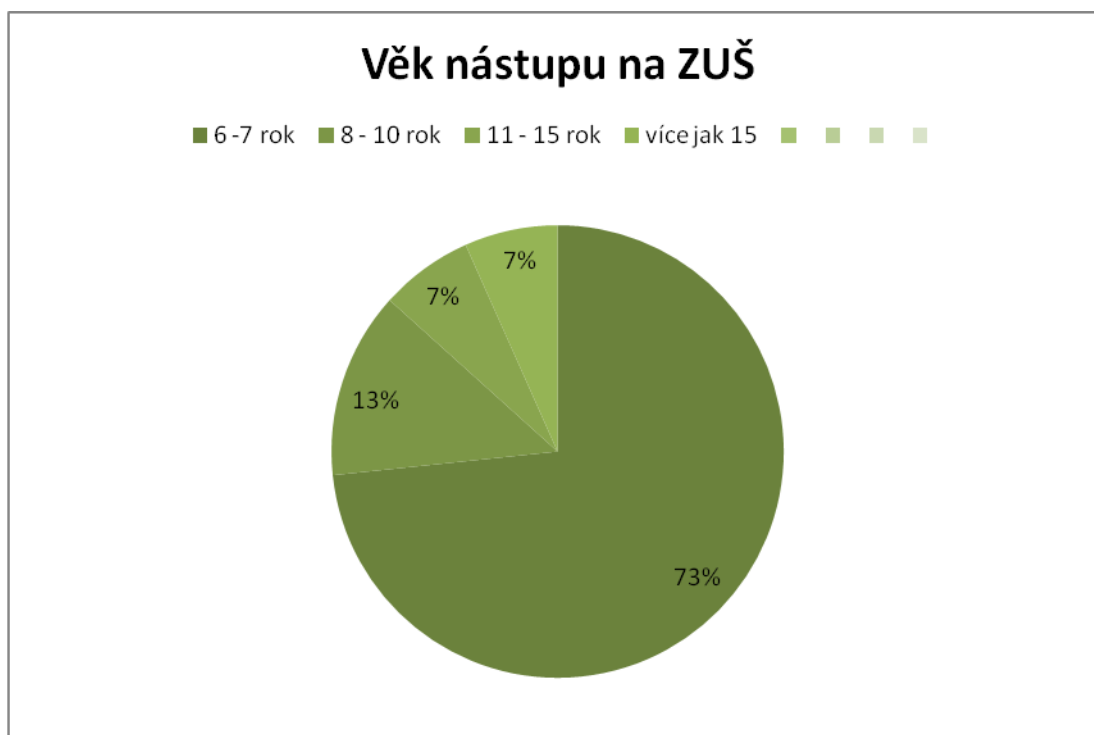
- *V kolika letech jste se začali vzdělávat na ZUŠ? (výběr možností)*

Tímto dotazem jsem se pokusila zjistit, kolik respondentů začalo studovat na základní umělecké škole později než šestém a sedmém roku.

Plyne, že:

- 24 respondentů (73%) začalo navštěvovat školu mezi 6 – 7 rokem věku
- 4 respondenti (13%) začali studovat mezi 8 – 10 rokem věku
- 2 respondenti (7%) začali studovat mezi 11 – 15 rokem věku
- 2 respondenti (7%) začali později než v 15. roku

Graf č. 5: *Věk nástupu na ZUŠ*

Dotaz č. 6

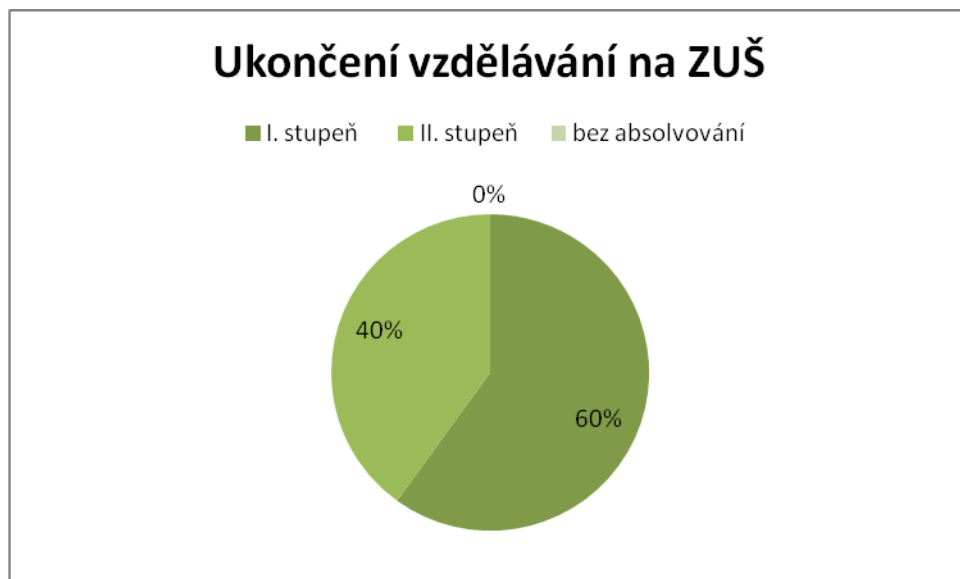
- *Kdy jste školu ukončili? (výběr možností)*

Hlavním úkolem této otázky bylo zjistit, kolik respondentů ukončilo první stupeň ZUŠ, kolik své studium završilo i druhým cyklem, popřípadě zda někdo opustil školu bez absolvování.

Vyplývá, že:

- 18 respondentů (60%) ukončilo ZUŠ po absolvování I. stupně
- 12 respondentů (40%) ukončilo ZUŠ po absolvování II. stupně
- 0 respondentů (0%) ukončilo ZUŠ bez absolvování

Graf č. 6: *Ukončení vzdělávání na ZUŠ*

Dotaz č. 7

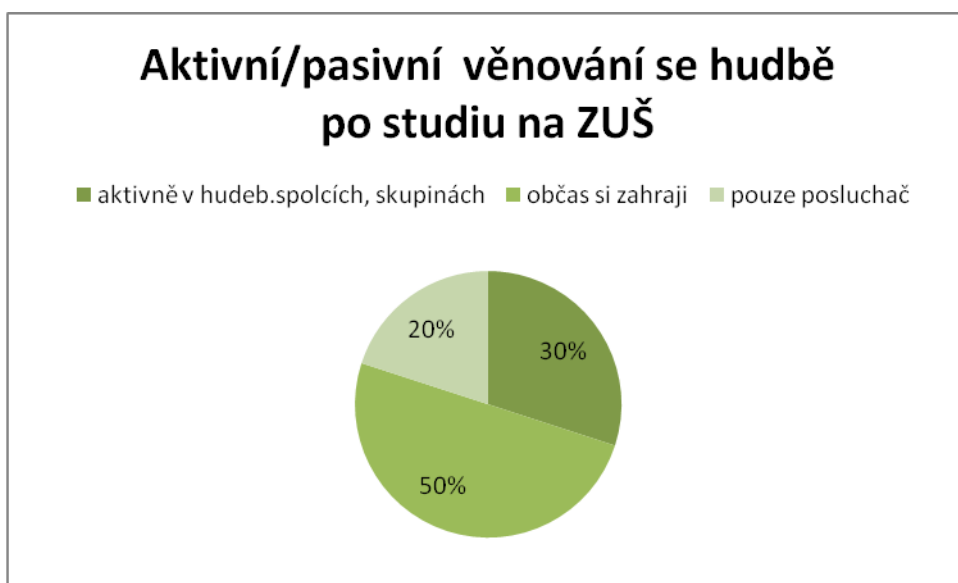
- *Po ukončení ZUŠ se věnujete hudbě? (výběr možností)*

Tímto dotazem bylo zjištěno, zda respondenti i po skončení docházky na základní umělecké škole, se nadále věnují svému hlavnímu předmětu aktivně, hrají v různých hudebních spolcích, či hudbu vnímají už jen kolem sebe.

Z výsledků tohoto dotazu plyne:

- 9 respondentů (30%) se aktivně podílí na hře v hudebních spolcích, skupinách
- 15 respondentů (50%) si občas zahraje
- 6 respondentů (20%) vnímá hudbu pouze jako posluchači

Graf č. 7: *Aktivní/pasivní věnování se hudbě po studiu na ZUŠ*

Dotaz č. 8

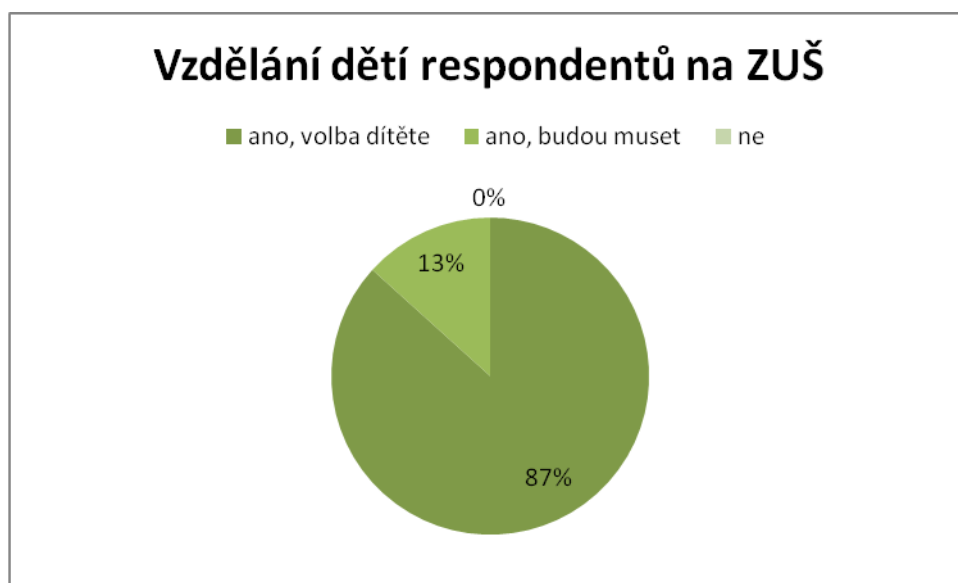
- *Chcete, aby Vaše děti se hudebně vzdělávali? (výběr možnosti)*

Cílem této otázky bylo u žáků, kteří prošli některou ze základních uměleckých škol, bylo zjistit, zda chtějí nebo budou vyžadovat po svých potomcích, aby se vzdělávali hudbě na základních uměleckých školách.

Bylo zjištěno, že:

- 26 respondentů (87%) chce, aby se jejich děti hudebně vzdělávaly, ale volba bude záležet jen na nich
- 4 respondenti (13%) budou po svých dětech striktně vyžadovat, aby se učili hrát na nějaký hudební nástroj
- 0 respondentů (0%) chce, aby se věnovali něčemu jinému

Graf č. 8: *Vzdělání dětí respondentů na ZUŠ*

3.1.2 Dotazník číslo 2

Byl určen pro změnu tým, kteří v současné době jsou studenty základní umělecké školy. Opět bylo 30 dotazovaných nyní již ne z řad mých spolužáků, ale z řad žáků Základní umělecké školy Žerotín. Některé otázky se shodují s těmi z prvního dotazníku, jiné však musely být formulovány jinak, neboť jde o současná léta, kde žáci ještě nemají výuku v základní umělecké škole ukončenu.

Dotaz č. 1

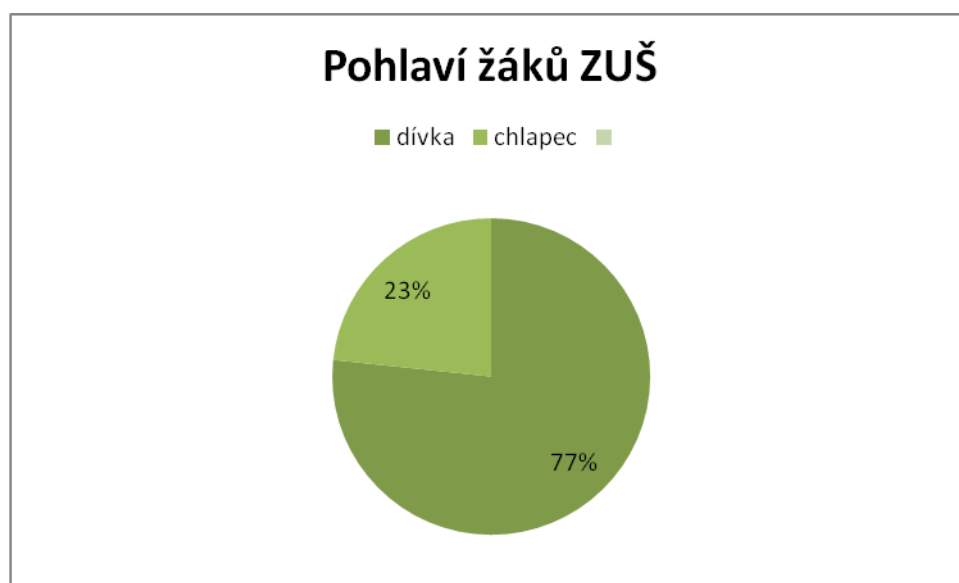
- *Jste dívka nebo chlapec?(výběr možností)*

Úkolem prvního dotazu byl zjistit počet dívek a chlapců na základní umělecké škole, zda se nějak počet žáků mužského pohlaví zvýšil nebo naopak ještě více snížil.

Bylo zjištěno, že:

- 23 respondentů (77%) je dívek
- 7 respondentů (23%) jsou chlapci

Graf č. 9: Pohlaví žáků ZUŠ

Dotaz č. 2

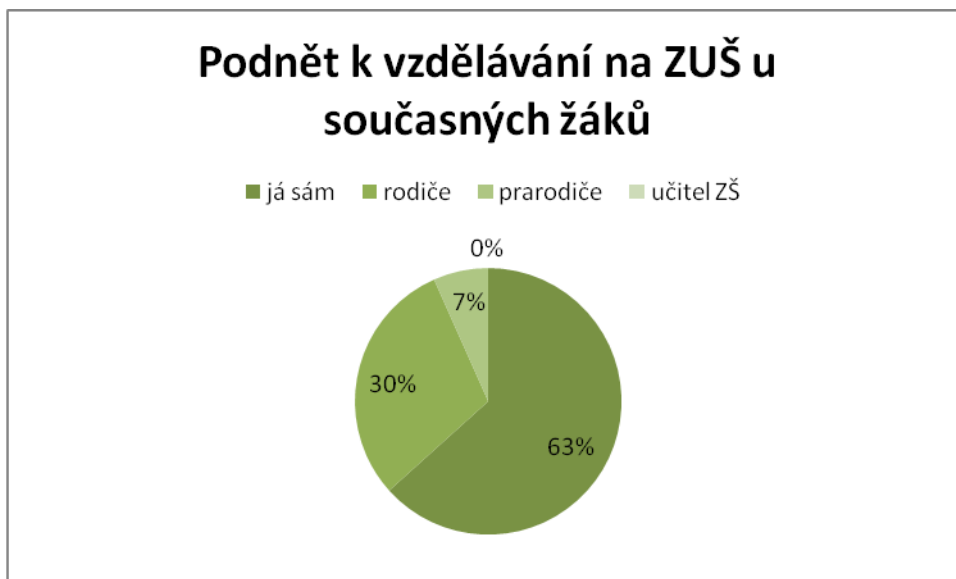
- *Kdo dal podnět k přihlášení na ZUŠ? (výběr z možností)*

Otázka je naprosto stejná, jako byla u dotazníku číslo 1. Opět mělo dojít k následnému srovnání, zda se ovlivnění pro zvolení studia na základní umělecké škole nějak změnila a dostal se do popředí jiný vliv než v letech minulých.

Z výsledků je pak patrné, že:

- 19 respondentů (63%) chtělo samo začít studovat na základní umělecké škole
- 9 - ti respondentům (30%) dali podnět rodiče
- 2 respondenti (7%) dostali podnět od prarodičů
- 0 respondentů (0%) bylo podněceno od učitelů základní školy

Graf č. 10: *Podnět k vzdělávání na ZUŠ u současných žáků*

Dotaz č. 3

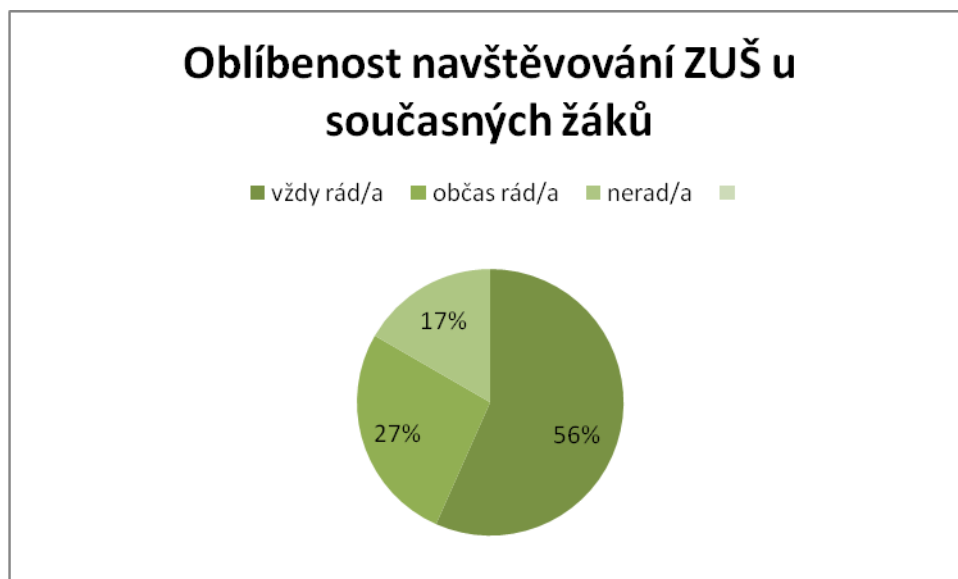
- *Navštěvujete ZUŠ rádi? (výběr možností)*

Ve třetí otázce pro současné žáky jsem se snažila zjistit, zda se situace nezměnila a žáci navštěvují pořád velmi rádi základní uměleckou školu a nechodí do ní s přemlouváním svých rodičů či svého okolí.

Z odpovědí žáků víme, že:

- 17 respondentů (56%) uvedlo, že školu navštěvují vždy rádi
- 8 respondentů (27%) navštěvují školu občas rádi
- 5 respondentů (17%) nerado navštěvuje ZUŠ

Graf č. 11: *Oblíbenost navštěvování ZUŠ u současných žáků*

Dotaz č. 4

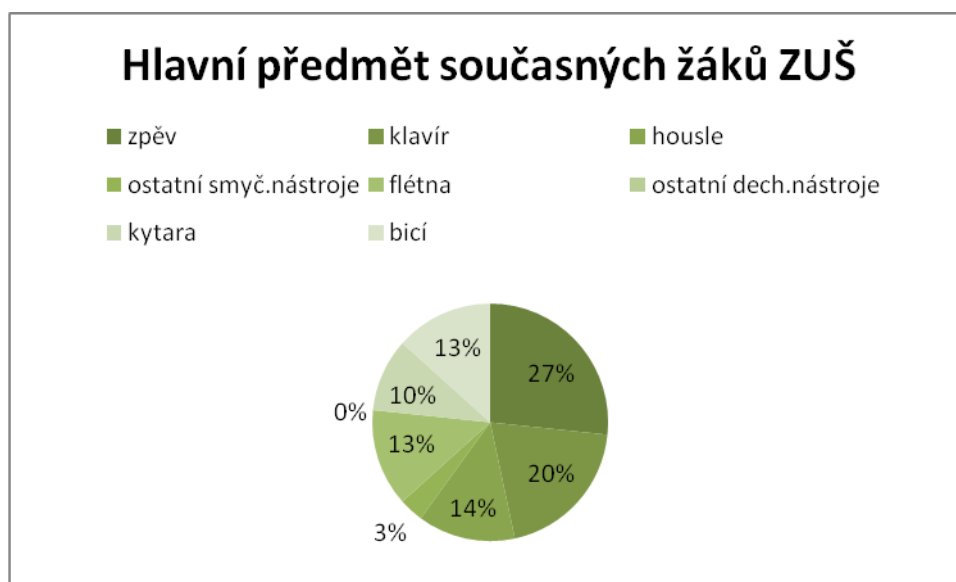
- *Jaký je Váš hlavní předmět? (výběr možnosti)*

Úkolem této otázky je zjistit, v jakém zastoupení se v dotazující se skupině žáků jsou hlavní nástroje.

Bylo zjištěno:

- 8 respondentů (27%) má jako hlavní předmět zpěv
- 6 respondentů (20%) má jako hlavní předmět klavír
- 4 respondentů (14%) má jako hlavní předmět housle
- 1 respondent (3%) má jako hlavní předmět jiný smyčcový nástroj
- 4 respondentů (13%) má jako hlavní předmět flétnu
- 0 respondent (0%) má jako hlavní předmět ostatní dechový nástroj
- 3 respondent (10%) má jako hlavní předmět kytaru
- 4 respondent (13%) má jako hlavní předmět bicí

Graf č. 12: *Hlavní předmět současných žáků ZUŠ*

Dotaz č. 5

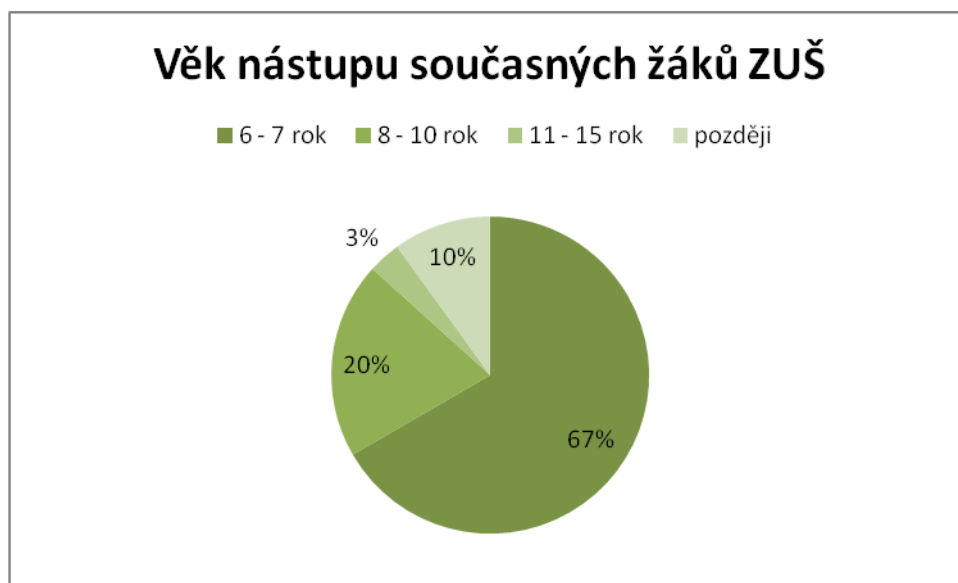
- *V kolika letech jste se začali vzdělávat na ZUŠ? (výběr možností)*

Opět jsem chtěla zjistit, v jakém věku se začali žáci na základní umělecké škole vzdělávat.

Vyplývá, že:

- 20 respondentů (67%) začalo navštěvovat školu mezi 6 – 7 rokem věku
- 6 respondenti (20%) začali studovat mezi 8 – 10 rokem věku
- 1 respondenti (3%) začali studovat mezi 11 – 15 rokem věku
- 3 respondenti (10%) začali později než v 15. Roku

Graf č. 13: *Věk nástupu současných žáků ZUŠ*

Dotaz č. 6

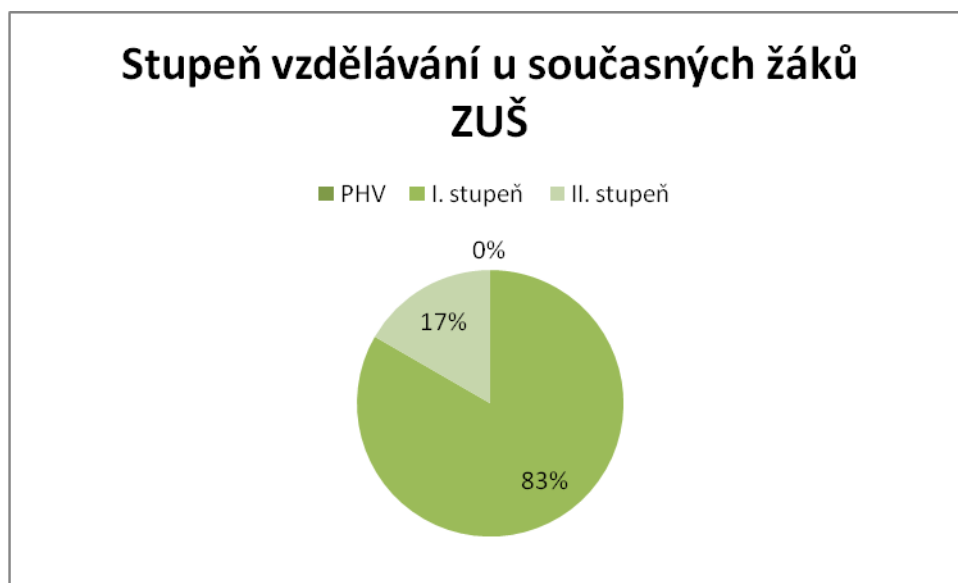
- *V jakém cyklu se právě nacházíte? (výběr možnosti)*

Ačkoliv jde o současné žáky, chtěla jsem touto otázkou srovnat počet žáků na jednotlivých stupních. V dotazníku číslo 1 se sice dotazují bývalých žáků na stupeň ukončení, nyní se zajímám o aktuální počet žáků na jednotlivých stupních.

Vyplývá:

- 0 respondentů (0%) se nachází v přípravné hudební výchově
- 25 respondentů (83%) se nachází na prvním stupni
- 5 respondentů (17%) se nachází na druhém stupni

Graf č. 14: *Stupeň vzdělávání u současných žáků ZUŠ*

Dotaz č. 7

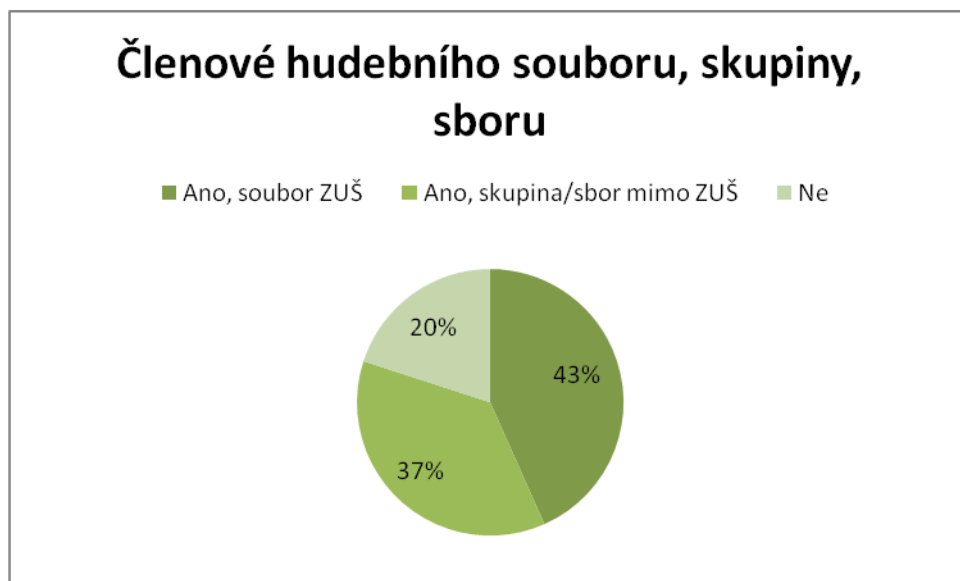
- *Jste členy nějakého hudebního spolku či skupiny? (výběr možností)*

Cílem je zjistit, zda jsou žáci součástí buďto v hudební škole nějakého orchestru, nebo i mimo ni například ve skupině nebo sboru působícím mimo základní uměleckou školu

Z výsledků tohoto dotazu plyne:

- 13 respondentů (43%) jsou součástí souboru v rámci ZUŠ
- 11 respondentů (37%) je součástí skupiny/sboru mimo působení ZUŠ
- 6 respondentů (20%) není součástí žádného souboru, skupiny či sboru

Graf č. 15: *Členové hudebního souboru, skupiny, sboru*

Dotaz č. 8

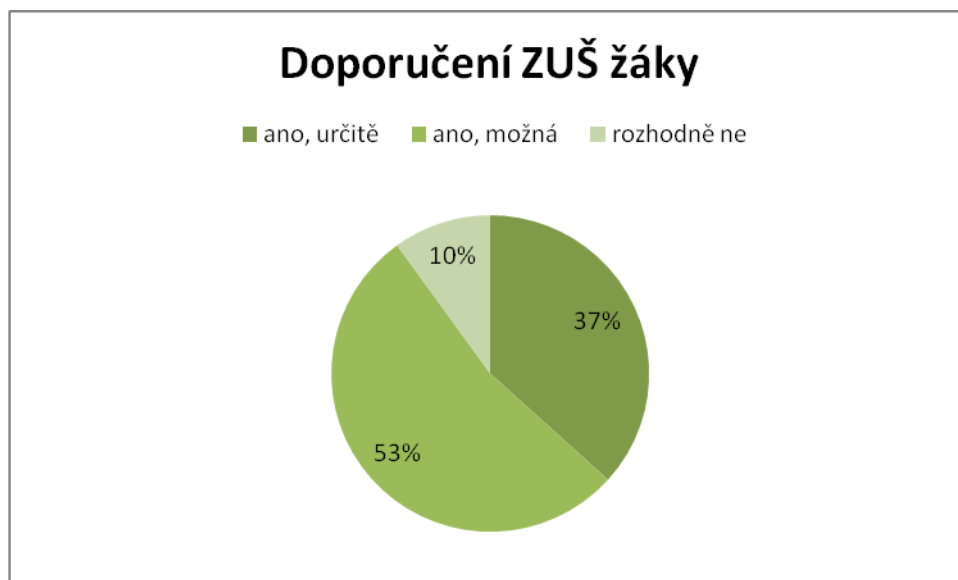
- *Doporučili byste svým kamarádům hudební vzdělání?*

Poslední otázka směřovala na žáky základní umělecké školy Žerotín, zda by dále v řadách svých přátel a spolužáků ze základní školy doporučili studium hudby.

Výsledkem je:

- 11 respondentů by určitě hudební vzdělání doporučili
- 16 respondentů by hudební vzdělání doporučilo možná
- 3 respondenti by rozhodně nedoporučili

Graf č. 16: *Doporučení ZUŠ žáky*

3.1.3 Vyhodnocení dotazníků

Během dvacátého prvního století došlo u žáků k nepatrnému zvýšení počtu chlapců na základních uměleckých školách. Jak absolventi škol, tak nynější žáci se shodly ve většině hlasů, že hlavním podnětem k přihlášení se na základní uměleckou školu byla vlastní iniciativa, poté to byl vliv rodičů a v nepatrné míře působení prarodičů, v jednom případě se i podílel učitel základní školy.

Nejčastějším předmětem v devadesátých letech byla hra na klavír, poté hra na housle, zpěv, flétna. Během deseti let se tento stav jen nepatrně pozměnil, kdy se do čela dostal zpěv, a hra na bicí nástroje se mohla těšit většímu počtu studentů.

Nástup do základních škol umění byl ponejvíce mezi šestým a sedmým rokem, ale i starší děti začali školu navštěvovat. Můžeme z toho usoudit, že se připravovali na přijímací zkoušky na střední pedagogické školy nebo pak i na pedagogické fakulty.

Většina bývalých studentů základní uměleckou školu ukončila absolvováním prvního stupně, ale ani s absolvováním druhého stupně to nebylo špatné. Ze současných žáků bylo nejvíce respondentů z prvního stupně, žádný z přípravné hudební výchovy.

Absolventi uměleckých škol se ponejvíce jen občas zahrají, avšak se našlo devět lidí z třiceti, kteří se aktivně podílí na vytváření hudby. Bohužel se vyskytly i případy, kde dochází už jen k vnímání hudby na pozici posluchače.

Většina studentů dnešní ZUŠ Žerotín je součástí hudebního souboru, spolku. V hodinách klavíru se učí čtyřruční hře, kde se učí spolupracovat s jedním kolegou, když však dojde na spolupráci s větším tělesem, musí si na to člověk zvyknout. Žák nemůže hrát sám sebe, ale je velmi důležité, aby byl součástí kolektivu a řídil se pokyny vedoucího, který také plní funkci dirigenta.

Na otázku, zda by chtěli bývalí studenti uměleckých škol i hudební vzdělání pro své děti většinou odpověděli, že jim chtějí tuto cestu umožnit, ale nechají to jen na jejich volbě. Poněkud malá skupina se našla lidí, kteří chtějí hudební vzdělávání dětem vnutit, aby se naučili hrát na nějaký nástroj. Nikdo ale neodpověděl, aby se jejich potomci hudbou

nezabývali a věnovali se něčemu jinému. Zde vidíme důkaz, že hudba pro absolventy má velkou roli a přáli by si, kdyby šli v jejich šlépějích i děti.

V otázce, zda by žáci doporučili studium i svým kamarádům a spolužákům, byla spíše ostýchavější odpověď – možná. Můžeme usuzovat, že se žáci mohou bát, co by jim přátelé řekli. Bylo však i několik hlasů, které byly pro variantu, že by určitě školu a vzdělávání na ní doporučily.

Závěr

Na začátku hledání informací jsem si moc nedokázala představit, jak se základní umělecké školství rozvíjelo a měnilo. Věděla jsem, že existovaly lidové školy umění, ale jak docházelo k jejich formování a datu vzniku jsem neměla ani zdání. Nyní již vím, že na počátku bylo soukromé vyučování, kdy studium si hlavně mohla dovolit šlechta pro své děti. Řada osobností chtěla postavení uměleckého vzdělávání u dětí změnit, a tak se objevovaly první snahy o vytvoření hudebních škol, které však zprvu měly charakter. Vznikaly městské hudební školy, vyučovalo se však jen hudebnímu oboru. Teprve s příchodem lidových škol umění se začaly rozšiřovat další obory, které pak byly celkově čtyři – hudební, taneční, literárně dramatický a výtvarný. Snad žádná lidová škola umění nedisponovala těmito čtyřmi obory ihned po jejím vzniku, nýbrž postupně vznikaly. Souviselo to s nedostatkem odborných učitelů a prostorami k vyučování. Mnohé školy nebyly na tuto změnu připraveny kvůli kapacitě budovy a dlouhá léta hledaly místo, kde by mohly fungovat se všemi čtyřmi obory. Během několika let vznikla i řada poboček, tak mohly navštěvovat lidové školy umění nejen děti z měst, ale bylo tak umožněno vzdělávání pro vesnické děti, které nemohly dojíždět několik kilometrů.

Použitá literatura

KONŮPKA, Roman; ŠATNÁ, Marta; BŘEZÍK, Bohumil. *ZUŠ Vsetín: 110 let Základní umělecké školy ve Vsetíně*. Vsetín: Ředitelství ZUŠ Vsetín, 2005, 36 s.

SOKOLÁŘOVÁ, Jiřina. *50 let základní umělecké školy v Bruntále 1946 – 1996*. Bruntál: ZUŠ, 1996, 16 s.

100 let Lidové školy umění V. Ambrose v Prostějově. Prostějov: Lidová škola umění Vladimíra Ambrose, 1989, 48 s.

Almanach 1940 – 2005. Jaroměř: Základní umělecká škola Jaroměř ve spolupráci s Městskou knihovnou v Jaroměři, 2005, 30 s.

Lidová škola umění v Šumperku: 40 let. 1945-1985. Šumperk: LŠU v Šumperku, 1985, 20 s.

50 let Základní umělecké školy v Uherském Brodě: 1946 – 1996. Uherský Brod: Základní umělecká škola, 1996, 40 s.

30. výročí založení Lidové školy umění v Jeseníku: 1948 – 1978. Šumperk, 1978, 35 s.

50 let Hudební školy v Hustopečích u Brna: 1946 – 1996. Hustopeče u Brna: Městský úřad, 1996, 74 s.

OBST, Otto. *Didaktika sekundárního vzdělávání*. 1.vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006, 196 s. ISBN 80-244-1360-4.

GREGOR, Vladimír. *Dějiny české a slovenské hudby pro posluchače pedagogických fakult*. 2.vyd. Ostrava: Pedagogická fakulta, 1983, 252 s.

HOFMANN, Dušan. *Tvorba ŠVP základní umělecké školy pro zrakově postižené*, 2010. 76 s. Brno.

III. Rámcový vzdělávací program pro základní umělecké vzdělávání (pilotní verze). [online] Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze [cit. 2010-05-01]. Dostupný z: <<http://www.vuppraha.cz/index.php?op=sections&sid=443>>.

Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání, 2008, [online]. [cit. 2010-03-28]. Dostupný z: <<http://www.msmt.cz/Files/Predpisy1/sb190-04.pdf>>.

Učební osnovy pro základní umělecké školy hry na akordeon pro přípravné studium a pro I. a II. stupeň základního studia a pro rozšířené vyučování v základních uměleckých školách. [online]. Praha: MŠMT, 2003, 33 s. [cit. 2010-04-17]. Dostupný z <http://www.msmt.cz/Files/PDF/AKORDEON_osnovy_pro_ZUS_2003.pdf>.

Vzdělávací program výtvarného oboru základních uměleckých škol. [online]. Praha: MŠMT, 2000, [cit. 2010-04-17]. Dostupný z <http://aplikace.msmt.cz/HTM/VP_VO_ZUS.htm>.

Vzdělávací program tanečního oboru základních uměleckých škol pro přípravné studium a I. stupeň základního studia. [online]. Praha: MŠMT, 2000, 45 s. [cit. 2010-04-17]. Dostupný z <http://www.msmt.cz/Files/DOC/Vzdel_program_TO_ZUS.doc>.

Vzdělávací program literárně-dramatického oboru základních uměleckých škol pro přípravné studium a I. stupeň základního studia. [online]. Praha: MŠMT, 2004, [cit. 2010-04-17]. Dostupný z <<http://aplikace.msmt.cz/HTM/PKVzdelprogrLDOb.htm>>.

Vyhláška č.71/ 2005 Sb., o základním uměleckém vzdělávání. [online]. Praha: MŠMT, 2005, [cit. 2010-05-02]. Dostupný z <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/sb020_05.pdf>.

Almanach k výročí 120 let ZÁKLADNÍ UMĚLECKÉ ŠKOLY „ŽEROTÍN“ OLOMOUC 1888 – 2008. [online]. [cit. 2010-04-10]. Dostupný z <<http://www.zus-zerotin.cz/uploads/clanekprilohy/86/almanach-zus-zerotin-2009.pdf>>

Z historie ZUŠ. [online]. [cit. 2010-04-28]. Dostupný z <<http://www.zusjes.cz/?q=historie>>

Počátky rozvoje elementární hudebně pedagogické činnosti v Přerově (1880.1913).

[online]. [cit. 2010-05-10]. Dostupný z

<http://old.zusprerov.cz/historie/pocatky/rok_1880-1913/#page>

Školy a školská zařízení v ČR ve školním roce 2008/09. [online] Praha: Český statistický úřad [cit. 2010-05-20].

Dostupný z

<[http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/0000444B14/\\$File/33010926.xls](http://www.czso.cz/csu/2009edicniplan.nsf/t/0000444B14/$File/33010926.xls)>.

Seznam příloh

1. Příloha – Dotazník č. 1
2. Příloha – dotazník č. 2
3. Příloha - Vladimír Ambros, významný prostějovský skladatel, po kterém je škola v Prostějově pojmenována
4. Příloha - Učitelství sbor Základní umělecké školy V. Ambrose v roce 1988 – 1989
5. Příloha - Dechový soubor LŠU v Prostějově
6. Příloha - Akordeonový soubor LŠU v Prostějově
7. Příloha - První veřejné vystoupení vsetínské školy ze školního roku 1895/1896
8. Příloha - Cimbálové duo, které vede ve Vsetíně Kateřina Bazelová
9. Příloha - Gabriela Eršilová jako Esmeralda v baletu od Cesara Pugniho
10. Příloha - Nejstarší fotografie budovy školy v Bruntále

Příloha 1:

Dotazník č. 1 – celkem 8 otázek

Dobrý den, jmenuji se Kateřina Kollárová a chtěla bych Vás požádat o vyplnění níže uvedených otázek. Dotazník je anonymní a bude využit jen pro potřeby mé diplomové práce.

Způsob odpovědi: Vyberte prosím vždy jednu správnou odpověď a tu zakroužkujte.
Děkuji!

1. Jste žena nebo muž?
 - a. žena
 - b. muž

2. Kdo dal podnět k přihlášení na ZUŠ?
 - a. já sám
 - b. rodiče
 - c. prarodiče
 - d. učitel ZŠ

3. Navštěvovali jste ZUŠ rádi?
 - a. vždy rád/a
 - b. občas rád/a
 - c. nerad/a

4. Co byl Váš hlavní předmět?
 - a. Zpěv
 - b. Klavír
 - c. Housle
 - d. Ostatní smyčcové nástroje

- e.** Flétna
 - f.** Ostatní dechové nástroje
 - g.** Kytara
 - h.** Bicí
5. V kolika letech jste se začali vzdělávat na ZUŠ?
- a.** 6 – 7 rok
 - b.** 8 – 10
 - c.** 11 – 15
 - d.** Později
6. Kdy jste školu ukončili?
- a.** absolvováním I. cyklu
 - b.** absolvováním II. cyklu
 - c.** bez absolvování
7. Po ukončení ZUŠ se věnujete hudbě?
- a.** ano, aktivně v hudebních spolcích, či skupinách
 - b.** občas si zahraji
 - c.** vnímám hudbu už jen jako posluchač
8. Chcete, aby Vaše děti se hudbě vzdělávaly?
- a.** ano, ale nechám volbu na nich
 - b.** ano, budou muset se učit na nějaký nástroj
 - c.** ne, chci, aby se věnovali něčemu jinému

Příloha 2:

Dotazník č. 2 – celkem 8 otázek

Dobrý den, jmenuji se Kateřina Kollárová a chtěla bych Vás požádat o vyplnění níže uvedených otázek. Dotazník je anonymní a bude využit jen pro potřeby mé diplomové práce.

Způsob odpovědi: Vyberte prosím vždy jednu správnou odpověď a tu zakroužkujte.
Děkuji!

1. Jste dívka nebo chlapec?
 - a. dívka
 - b. chlapec

2. Kdo dal podnět k přihlášení na ZUŠ?
 - a. já sám
 - b. rodiče
 - c. prarodiče
 - d. učitel ZŠ

3. Navštěvujete ZUŠ rádi?
 - a. vždy rád/a
 - b. občas rád/a
 - c. nerad

4. Jaký je Váš hlavní předmět?
 - a. Zpěv
 - b. Klavír
 - c. Housle
 - d. Ostatní smyčcové nástroje

- e. Flétna
 - f. Ostatní dechové nástroje
 - g. Kytara
 - h. Bicí
5. V kolika letech jste se začali vzdělávat na ZUŠ?
- a. 6 – 7 rok
 - b. 8 – 10
 - c. 11 – 15
 - d. Později
6. V jakém cyklu se právě nacházíte?
- a. PHV
 - b. I. cyklus
 - c. II. cyklus
7. Jste členy nějakého hudebního spolku či skupiny?
- a. ano, v souboru na ZUŠ
 - b. ano, skupina/sbor mimo působení ZUŠ
 - c. ne
8. Doporučili byste svým kamarádům hudební vzdělání?
- a. Ano, určitě
 - b. Možná
 - c. Rozhodně ne

Příloha č. 3: *Vladimír Ambros, významný prostějovský skladatel, po kterém je škola v Prostějově pojmenována*

Příloha č. 4: *Učitelský sbor Základní umělecké školy V. Ambrose v roce 1988 - 1989*

Příloha č. 5: *Dechový soubor LŠU v Prostějově*

Příloha č. 6: *Akordeonový soubor LŠU v Prostějově*

C. k. vys. zemskou
školní radou autorisovaná hudební škola na Vsetíně.

Pozvání

ku

I. veřejné produkci chovanců

při zakončení školního roku 1895-96.

Ve středu dne 29. července 1896 v sále obecního hostince na horním městě:

- A) Housle (první, druhý, třetí ročník).
- B) Citera (první, druhý ročník).

Ve čtvrtek dne 30. července 1896 v sále vzdělávacího spolku „Snaha“:

- C) Klavír (první, třetí ročník).
- D) Zpěv (druhý ročník).

Začátek obou produkcí o 8 hod. večer.

Vstupné 20 kr.

V neděli dne 2. srpna 1896 v sále vzdělávacího spolku „Snaha“:

KONCERT

učitelů hudební školy za laskavého spolupůsobení pianistky slečny **L. Urbánkové**,
II. ročníku zpěvu, všech chovanců školy houslové a úplného orchestru P. T. pp. **bratří Thonetů**.

PROGRAM:

1. Mendelssohn-Bartholdy: „Světelná pochůdk“ ze „Světla noci svatojánské“ pro velký orchestr. (Hudba pp. **Thonetů**, sestřena chovanci školy houslové).
2. Karel Bendl: a) „Večerní klid“, b) „Čikánský párek“ | dvojzpěvy pro Sopran a Alt, II. ročník zpěvu.
3. Dr. Antonín Dvořák: „Selská balada“ Op. 85 pro klavír (slečna **L. Urbánková**).
4. Mendelssohn-Bartholdy: Koncert op. 64 pro housle s průvodem klavíru. (Housle pan **František Žika**. — U klavíru pan **Antonín Hradil**).
5. Bedřich Smetana: Arie „Blaženky“ z opery „Tajemství“ | Slečna **Anna Petrášova**, chovanka II. ročníku zpěvu. — U klavíru pan **Antonín Hradil**.
6. Dr. Antonín Dvořák: „Rej skřítků“, fantasie pro klavír (pan **Antonín Hradil**).
7. L. v. Beethoven: „Septet“ op. 20.

Začátek přesně o 8 hod. večer. — Vstupné: Osoba 50 kr.

Kouření v sále není dovoleno.

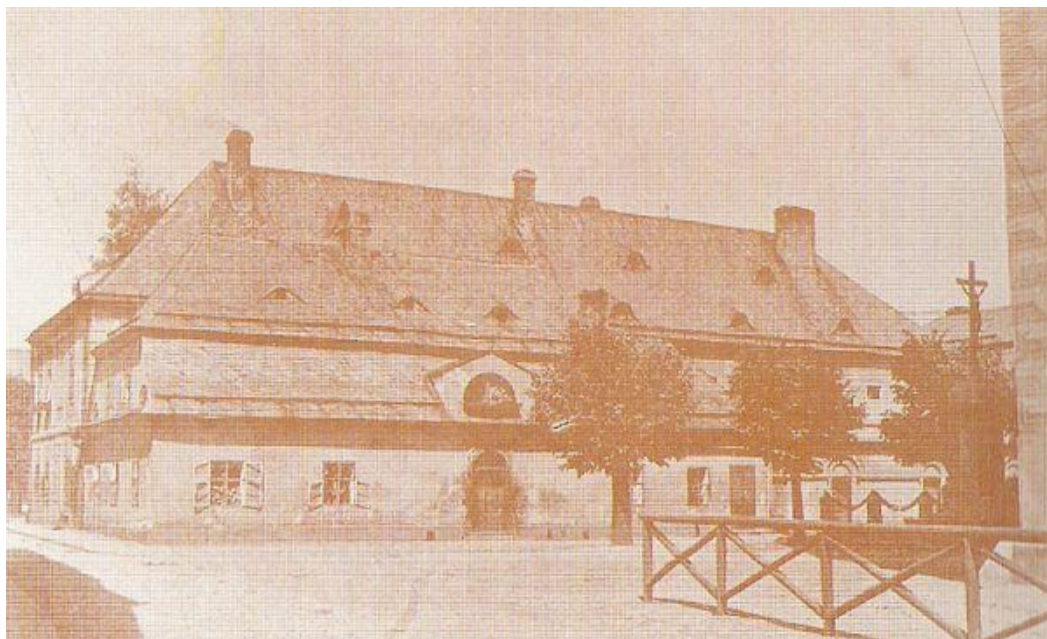
Příloha č. 8: *Cimbálové duo, které vede ve Vsetíně Kateřina Bazelová*

Příloha č. 9: *Gabriela Eršilová jako Esmeralda ve baletu od Cesara Pugnino*

Příloha č. 10: *Nejstarší fotografie budovy školy v Bruntále*

Resumé

Diplomová práce zachycuje základní umělecké vzdělávání z několika hledisek. Nejprve se zabývá organizací vzdělávání, poté cílem, klíčovými kompetencemi, přijímáním a hodnocením žáků a samozřejmě nesměly být opomenuty jednotlivé obory (hudební, výtvarný, taneční, literárně dramatický). Další část popisuje vývoj uměleckého školství od počátku hudby až do současnosti, kdy vzdělávání prošlo několika změnami. Formováním celého systému uměleckého školství se tak dal prostor ke vzniku dnešních základních uměleckých škol. Praktická část se věnuje posledním dvěma desetiletím a rozdílům, k jakým může během deseti let dojít.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Kateřina Kollárová
Katedra:	Katedra hudební výchovy
Vedoucí práce:	MgA. Ladislav Pulchert, Ph.D.
Rok obhajoby:	2010
Název práce:	Základní umělecké školství v proměnách desetiletí
Název v angličtině:	CHANGES OF PRIMARY EDUCATION OF ART IN DECADES
Anotace práce:	Diplomová práce zachycuje základní umělecké vzdělávání z několika hledisek. Nejprve se zabývá organizací vzdělávání, poté cílem, klíčovými kompetencemi, přijímáním a hodnocením žáků a samozřejmě nesměly být opomenuty jednotlivé obory (hudební, výtvarný, taneční, literárně dramatický). Další část popisuje vývoj uměleckého školství od počátku hudby až do současnosti, kdy vzdělávání prošlo několika změnami. Formováním celého systému uměleckého školství se tak dal prostor ke vzniku dnešních základních uměleckých škol. Praktická část se věnuje posledním dvěma desetiletím a rozdílům, k jakým může během deseti let dojít.
Klíčová slova:	základní umělecké vzdělávání, lidová škola umění, organizace vzdělávání, ZUŠ, LŠU, umělecké školství, hudební, výtvarný, taneční, literárně dramatický
Anotace v angličtině:	Diploma thesis describes basic art education in several aspects. First it deals with education organization, after with target, key competences, pupils recruitment and their classification and of course particular fields must not be forgotten (musical, art, dancing, literary dramatic). Next part describes development of art education from music roots until present, when education passed through several changes. Forming whole system of art education today's basic art schools were born. Practical part speaks about last two decades and differences incurred during only ten years.
Klíčová slova v angličtině	basic art education, education organization, musical, art, dancing, literary dramatic
Přílohy vázané v práci:	9 stran
Rozsah práce	56 stran
Jazyk práce:	český